

מועצה לשימור
אתרי מורשת בישראל

סיכום שנת פעילות

2023 | תשפ"ג - תשפ"ד

דו"ח המנהל הכללי | בצל המלחמה

תוכן עניינים

12	עמותת המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל – הגוף הציבורי
15	תוכניות הפעילות הציבורית לשנת 2022-2023
18	מחלקת תכנון והנדסה
34	פיתוח אתרי מורשת
39	תחום כספים
40	מערך התיירות
41	תחום חינוך ואתרי מורשת
49	דוברות
51	סיורי שימור מורשת
52	המחלקה ליחסים בינלאומיים
55	מחלקת קשרי שותפים
57	תחום מידע ופרסומים
61	מחלקת משאבי אנוש ולוגיסטיקה
63	מחוזות המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל
64	מחוז צפון
65	מחוז ערבי צ'רקסי
66	מחוז גליל מערבי, חיפה ומנשה
67	מחוז מרכז
69	מחוז תל אביב
72	מחוז ירושלים, הרי יהודה ואיו"ש
75	מחוז דרום
76	אתרי המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל
77	מוזיאון הרעות, מצודת כ"ח
78	חצר כנרת
79	משטרת נהלל ההיסטורית
80	רכבת העמק כפר יהושע
82	מחנה המעפילים עתלית
83	מרכז המבקרים מקוה ישראל
84	מכון איילון, גבעת הקיבוצים, רחובות
85	אתר הפרדסנות ע"ש מינקוב, רחובות
86	בית ילין במוצא

דברים אחדים שיש לומר בפתח הדוח לשנת 2023

כבשנים עברו, נערכנו לסכם את שנת העבודה. עשינו זאת עוד בטרם פרצה המלחמה בשבת, ערב שמחת תורה, 7 באוקטובר 2023.

מאז ועד עתה, המלחמה הקשה נמשכת בכל עוזה. זוהי מלחמת אין ברירה. זוהי מלחמה שעומד בה למבחן כל מה שעוטף את חיינו כאן בארץ, את אורחות חיינו. עם סיומה של מלחמת אוקטובר 2023 כבר נהיה משהו אחר, דומה מאוד יותר, בוגר יותר, נבון יותר, כך גם ערכי יותר. זו תקווה, זו משאלה, זהו צורך. זה תלוי בנו, בכולנו, ובתפילה חרישית. "לו יהי".

מכאן שהייתה בנו התלבטות אם נכון לצאת להכנת הדוח השנתי בשנה זו; האם נוכל בימי חירום אלה להשקיע את הזמן ותשומת הלב הנדרשים להכנת הדוח?

המועצה פעלה לפני המלחמה, כל שכן במהלך ימי המלחמה, ופועלת גם בימים אלה בהתאמה לתבניות "השגרה". שגרת מלחמה וחירום. והרי כולנו – נאמני השימור, אנשי הציבור, חברי וחברות העמותה, חברי מוסדות העמותה, בנות ובני השירות הלאומי-אזרחי, המתנדבים והמתנדבות, ובראשם עובדי ועובדות המועצה – מונעים מתוך מודעות עמוקה שאין לחדול. יש להמשיך, להגביר, ליצור, לייצר, ולעיתים להמציא את עצמנו מחדש.

החיים נמשכים, העתיד חשוב, ובמידה רבה עיצובו בדינו. דבר לא יגרום לנו לעצור את החתירה והדאגה לשימורם של המורשת והשימור, שמהם נגזרים, בסופו של דבר, דמותנו, סביבתנו, תרבותנו וחיינו, בתוך ההווה הזו.

הדוח המוגש לכם בזאת הוא גם מחויבות מוחלטת לאפשר "הצצה", ולו רגעית, ולו מצומצמת, אל שנת פעילות שגרתית מינאר עד ספטמבר, וסוערת מאוקטובר עד דצמבר 2023. בכך הדוח מביא בפני הפעילים ומקבלי ההחלטות את המידע הנדרש כדי להבין, ללמוד, להפיק לקחים ומסקנות להמשך, גם אם חוסר הוודאות (הזמני) מנהל, במידה רבה, את סדר יומנו.

ראשית שנת 2023 אופיינה בעיקרה בהקמתה של הממשלה המכהנת ובהסכמים שבין רכיביה, קרי בהחלטה להעביר את תקנת התמיכה לשימור משרד התרבות והספורט למשרד המורשת, שזה עתה קם. ההליך הביורוקרטי הכרוך במעבר בין משרדים אינו פשוט. הוא דורש להתחיל מחדש לא מעט פעולות, ובמיוחד ליצור קשרי עבודה בין המחלקות הרלוונטיות במועצה לבין המנגנון המקצועי החדש במשרד המורשת. נציין שהצלחנו ליצור קשרי עבודה טובים, גם בין אישיים. אלה עמדו לנו בהמשך, בגיבוש תוכניות העבודה ובגיוס המשאבים.

לקראת השנה החדשה, במיוחד בשנה כזו, עלינו להגביר את גיוס החברים והחברות לעמותה. זו מנתה בסוף השנה קצת למעלה מ-500 חברים. בעניין זה, מתוך הצורך להיות מחוברים היטב לציבור, ייעשה מאמץ מיוחד להגיע לגידול ניכר במספרם של המצטרפים והמצטרפות לחברות. בצד המאמץ הזה, ובהתאם לקו שמוביל יו"ר העמותה אורי אור, אנו פונים גם אליכם בבקשה שכל אחד מכם יעשה מאמץ לצרף מי מבין מכריכם, משפחתכם, חוג ידידיכם ואחרים. כך, במאמץ משותף, נביא להישגים גם בתחום הציבורי החשוב הזה.

להצטרפות כחבר
בעמותה סרקו
את ה-QR

והימים... מהשביעי באוקטובר 2023

תקציר הערכות המועצה לימי החירום והמלחמה

בתוך "חלקת האלוהים" הקטנה שלנו נערכנו להמשך הפעולות במתווה של חירום: כבר במוצאי שבת 7 באוקטובר 2023 הוקם צוות חירום פנים-ארגוני. הצוות התווה את דרכי הפעולה והעביר הנחיות פעולה למחלקות המועצה, בהתאם למתבקש.

עקרון מנחה

פגיעה מינימלית, אם בכלל בתנאי עובדי ועובדות הארגון.

מחלקות התכנון, השימור והכספים: העבודה התנהלה מהבית, מתן עדיפות עליונה לקידום התכנון, כך שעם תום המלחמה יהיו בידינו תוכניות מוכנות לביצוע.

גופי החינוך ומשרתי השירות הלאומי-אזרחי: קרוב לארבעים משרתות ומשרתי פועלים במרכזי המפונים.

השימור הפיזי: קבוצות המשמרים של המועצה עובדות באתרי השימור.

הוצאה לחל"ת: יותר משבעים עובדי המועצה יצאו לחל"ת. הפעולה הקלה מאוד על קשיי התזרים והיעדר ההכנסות מאתרי המועצה.

חינוך

יצירת פעילות מלאה, אינטנסיבית ועשירה במרכזי המפונים: באזורים שאינם מוכי מלחמה (חלקית לפחות): באילת, בערבה – מרכז ספיר, במלונות ים המלח, בירושלים, בתל-אביב ובגוש דן, ובמרחבים הכפריים. הפעילויות כללו הפעלות, משחקים, הרצאות, סיורים וירטואליים. כך גם באתרים באותם אזורים, שנפתחו לתושבי הדרום והצפון (גבול לבנון) ללא עלות. מרלוג"מ מוא"ז אשכול במושב גן הדרום (ליד קבוצת יבנה), לשם הובאו תרומות רבות של ציוד למען המפונים. סייענו בארגון, במחשוב ובהובלת הציוד והפריטים לריכוזי אוכלוסיות היישובים והערים במקומות הפיזי.

נוח אדם

סיוע וליווי מטעם משאבי אנוש למגויסים למילואים ולמשפחותיהם, וכך גם ליוצאים לחל"ת.

חקלאות: הצטרפות יחידים וקבוצות בהתנדבות למתן סיוע לחקלאים בעוטף ישראל, בגבול עזה ובגבול הצפון.

זו ההזדמנות להודות מקרב לב לעובדי ולעובדות המועצה ולאחרים שנרתמו, שסייעו ושהיו שותפים מלאים למהלכים שהחלטנו עליהם, ובעיקר באופן שבו המועצה נרתמת ותורמת מיכולותיה ומהמשאבים האנושיים כדי לסייע לאזרחי המדינה בימי המצוקה והחירום.

סוגיות תקציב: תקציבי תקנת שימור, תקציבי אגף מורשת ומקורות אחרים (תרומות, קרנות, מצינוג), כמפורט בפרק הכספים: אל מול הקפאות האוצר, חיתוך רוחבי (16%) והיעדר הכנסות נעשו מאמצים עליונים, בשיתוף משרד המורשת ובסיוע "אגפי" ממשרד התרבות והספורט, וקשרים שקיימנו עם בכירים באוצר. ניתן לציין שכ-90% מתקציב 2023 התקבל. פנינו כעת לממש ולגייס תקציבים כנ"ל לשנת העבודה הנוכחית, 2024.

עד כאן הקדמה קצרה, כזו המנסה לגעת בדברים העיקריים. אלה ועוד יתוארו בגוף הדוח השנתי הזה, על ייחודו בימי המלחמה, ובאלה שיבואו גם בהמשך לפתחנו.

תודה והערכה למוסדות העמותה, לנשיא המועצה, ליו"ר, לחברי ולחברות הוועד המנהל, לחבר הנאמנים, וליושבי ראש הוועדות וחבריהן. תודה מקרב לב לאנשינו במשרד התרבות והספורט, על תרומתם הגדולה, ולמשרד המורשת: השר, המנכ"ל, וצוות המשרד המסור והתומך.

דוח זה הוא תולדה של סדר היום שלאורו פעלנו בשנת 2023. חיבורו נעשה בעזרת כל אנשינו במועצה: מנהלי ומנהלות המחלקות במטה, המנהלים והמנהלות במחוזות, מנהלי ומנהלות אתרי המועצה. קבוצה קטנה יחסית זו עמלה ופעלה לאורך ימי השנה, כולל בימי מבחן קשים. תודתי האישית נתונה להם.

ובנימה אישית משירו הנפלא של יהודה עמיחי:

**"זכרו שגם היציאה לקרבות הנוראים
עוברת תמיד דרך גנים וחלונות
וילדים משחקים וכלב נובח"**

משירו של יהודה עמיחי "חוליקת – השיר השלישי על דיקי", מתוך "גם האגרוף היה פעם יד פתוחה ואצבעות". © כל הזכויות שמורות להוצאת שוקן

לכבודם של הנרצחים והנרצחות, הנופלים והנופלות במלחמה, ובתקווה גדולה לשובם של החטופים והחטופות הביתה.

שלכם,
עמרי שלמון
מנכ"ל

עריכת הדו"ח
חומי נובנשטרן, סמנכ"לית
רוני חיימוב, מנהל תחום מידע ופרסומים
עו"ד גדעון קורן, סיוע בהגהות ובעריכת הלשון

הלכו השנה לעולמם

עודד גטרור ז"ל, חבר הוועד המנהל ועובד המועצה שנים רבות.

פרופ' יהושע בן-אריה ז"ל, אושיית מורשת ושימור, איש ירושלים שבכל שנות פעילותו ופעילות המועצה צעד איתנו.

הנופלים במערכה הכבדה

יוחאי אזולאי ז"ל, בנו היקר של עובדנו איציק אזולאי. נרצח במסיבת הטבע ברעים.

אופיר ליבשטיין ז"ל, נפל בקרבות בקיבוצו כפר עזה. לוחם בכיתת הכוננות וראש מוא"ז שער הנגב. עם אופיר שיתפנו פעולה בחיזוק השימור והמורשת ביישובי המועצה האזורית.

ענר שפירא ז"ל, נפל בעודו מגן בגבורה עילאית על קבוצה גדולה של משתתפים במסיבת הטבע ברעים. הקבוצה הסתתרה במיגונית בצומת רעים. בנם של אדריכלית שירה ואדריכל משה שפירא - שנים רבות פועלים ויוצרים שימור בקשרים מיוחדים עם המועצה לשימור אתרים.

ניר פורטי ז"ל, נרצח במסיבת הטבע ברעים. בנו של אדר' עלי פורטי, חבר העמותה ווועדת תכנון במועצה.

יהי זכרם נצור בליבנו תמיד

חברי הוועד המנהל

נשיא	השופט (בדימוס) פרופ' אליקים רובינשטיין
יו"ר	אלוף (במיל) אורי אור
חבר	ישראל ארקין
חבר	שמואל בן טובים
חבר	משה גור
חבר	עודד גטרור ז"ל (נפטר בח' בחשוון תשפ"ד, 23.10.23)
חבר	יוסי ורדי
חבר	מיכאל (מיקי) כהן
חברה	חכ"ל עו"ד אורית נוקד
חברה	פרופ' עירית עמית כהן
חבר	השופט (בדימוס) שמואל צור
חבר	יצחק רוגוב
חבר	חכ"ל עו"ד אילן שלגי
נציגת החברה להגנת הטבע	פזית שביד
משקיף - יוהמ"ש העמותה	עו"ד גדעון קורן
משקיף	שלמה קופל
משקיף	דב אלון

ועדות הוועד המנהל (יושבי ראש)

כספים	ישראל ארקין
חינוך	פרופ' יקי אשכנזי סיים את תפקידו בתאריך ינואר 2023. חכ"ל אורלי פרומן נכנסה לתפקיד בתאריך יולי 2023.
יחסים בינלאומיים	עמוס ערן
תכנון	אדר' דב אלון
פיתוח	יוסי ורדי
ביקורת	אירית בן ארי
סיורי מורשת	משה גור
פרלמנטרית	חכ"ל עו"ד אורית נוקד
משאבים ופיתוח	יצחק רוגוב
פורום הרצל	חכ"ל עו"ד אילן שלגי
רו"ח למועצה	רו"ח אורי הולצמן
מבקר פנים	רו"ח אורי לזר

ועדות שימור ציבוריות (יושבי ראש)

מחוז דרום	פרופ' אבי ששון / ד"ר שחר שילה
מחוז ירושלים	ישראל קמחי
מחוז תל אביב	אדר' דן איתן ז"ל
מחוז מרכז	אדר' דב אלון
מחוז ארצי ערבי וצ'רקסי	פרופ' מוסטפא עבאסי
מחוז צפון	ד"ר אסתר ינקילביץ'

מטה

מהנדס המועצה	אהרון לויתן
תחום כספים	רו"ח אוהד קורן
סמנכ"לית, קשרי שלטון, עמותה, תוכנית שנתית, משפטית	חומי נובנשטרן
סמנכ"ל מינהל, מטה ומורשת	אלעד בצלאלי
סמנכ"לית קשרי חוץ מחוזות, סטוטוריקה, מנהלת מח' יחב"ל	תמר טוכלר
מנהל תחום שימור פיזי ארצי וצוותי שימור אורגניים	ארנון חפץ
מנהלת המחלקה המשפטית, רפרנטית ליועמ"ש ולגופי הביטחון	עו"ד טל בן נון
חשב/חשבת	רו"ח רועי רייניך סיים את תפקידו בתאריך 31.7.23 רו"ח גליה נוביק נכנסה לתפקיד בתאריך 16.10.23
משאבי אנוש ולוגיסטיקה	אורלי נפתלי
מחלקת השתלמויות, הכשרות ואירועים	רוני בר נתן
מחלקת חינוך ואתרי מורשת	קרן רייש שרעבי
תחום מידע ופרסומים	רוני חיימוב
מחלקת פיתוח וקשרי שותפים	נועה גפן
מחלקת סיורי שימור	דרור הלוי
דוברות	שחר הרמלין
שילוט ותפוצת מועצה	מיכאל גינזבורג (מתנדב)
רל"שית מטה	גלי מזרחי
שיווק ותיירות באתרי מורשת	אפרת פלד שדהגורה ברגר
קשרי מועצה JNF-USA - תכנון	אדר' ליאורה בארי

מנהלות ומנהלי מחוזות

מחוז צפון / רפרנט תכנון לגופי ההתיישבות	אורי בן ציוני
מחוז גליל מערבי, חיפה ומנשה	אדר' גיא שחר
מחוז ארצי - ערבי צ'רקסי	סאמר פאלח אל הייב
מחוז מרכז	מיכל הלוי-בר
מחוז תל-אביב	יעל אטקין
מחוז ירושלים, הרי יהודה ואיו"ש	איציק שוויקי
מחוז דרום	מריה מצרפי
רכז כלל ארגוני להכשרות בשיתופי פעולה	מיכה כהן

מנהלות ומנהלי אתרי המועצה

מוזיאון הרעות - מצודת כ"ח	עידו קהת
חצר כנרת	זהבה חכם גבאי
משטרת נהלל ההיסטורית	ענת יוניוס
אתר רכבת העמק בכפר יהושע	דקלה ליאני
מחנה המעפילים עתלית	זהבית רוטנברג
מרכז מבקרים מקוה ישראל	חן הלוי צוק
בית ילין במוצא	רות ארבל פסח
	כרמית רפפורט
	סיימה את תפקידה בתאריך 1.11.23
אתר הפרדסנות ע"ש מינקוב, רחובות	עמליה זאבי
	נכנסה לתפקיד בתאריך 1.11.23
מכון איילון, רחובות	רן אורן

עמותת המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל - הגוף הציבורי

על העמותה

בשנת 2023, מנתה העמותה 533 חברות וחברים. בימים אלה, אנו בעיצומו של תהליך חידוש חברות לשנת 2024, וצירוף חברים חדשים לעמותה. השאיפה להגדיל את מספר החברים בעמותה, כך שיותר אנשים ייחשפו לפעילותה ויהוו כוח ציבורי מוטה שימור.

קשר עם חברי העמותה בימי המלחמה: במהלך ימי המלחמה, עודכנו חברי העמותה באמצעות אגרות מידע ממנכ"ל המועצה לשימור אתרים, על פעילותה של המועצה בתחום שימור האתרים, פעילות חינוכית במרכזי המפונים באילת ובערבה וכן על התגייסותה של המועצה למתן סיוע למרכזי המפונים ולחברה האזרחית.

מעמדה המשפטי של המועצה לשימור אתרים: המועצה נמצאת מזה זמן בבחינת מעמדה המשפטי. ועדה בראשות השופט (בדימוס) שמואל צור, המורכבת מחברי הוועד המנהל וחבר הנאמנים, מקיימת דיונים פנים ארגוניים על ההיבטים השונים. למיקוד הנושא נעשתה עבודת חשיבה בעזרת חברת "תארא" מול גורמי ממשל, וזאת כחלק מהיערכות המועצה לדיון.

בשנת 2024 תציין המועצה לשימור אתרים 40 שנים לפעילותה (1984-2024).
במהלך השנה וברבעון האחרון של שנת 2024 מתוכננים מספר אירועים לציון שנת ה-40.

מוסדות העמותה

במהלך שנת 2024 יתקיימו בחירות למוסדות העמותה, בהתאם לתקנון.
נשיא המועצה לשימור אתרים - שופט בית המשפט העליון (בדימוס) פרופ' אליקים רובינשטיין,
נבחר לנשיא המועצה לשימור אתרים. פרופ' רובינשטיין משמש כיו"ר האסיפה הכללית וכיו"ר חבר הנאמנים.

האסיפה הכללית של העמותה התכנסה בתאריך 7.8.2023. במסגרת האסיפה, הוצגו בהרחבה הדו"חות הכספיים והמילולי לשנת 2022. הדו"חות אושרו על ידי האסיפה.

ועד מנהל, חבר נאמנים

ישיבות הוועד המנהל, ישיבות חבר הנאמנים ווועדות הוועד המנהל מתכנסות בהתאם לתוכנית העבודה השנתית. בימי המלחמה, חברי הוועד המנהל וחברי חבר הנאמנים כונסו לישיבות עדכון על פעילות המועצה בעת חירום.

בחודש מאי התקיים סיור לחברי הוועד המנהל, חבר הנאמנים, ועדת ביקורת וחברי ועדת כספים באתרים בהם המועצה פועלת: אתר חומה ומגדל תל עמל - גן השלושה, גן לאומי בית הכנסת העתיק בבית אלפא, נהריים בגשר (גשר הישנה), גל הרצל בבית הקברות בכנרת, חצר כנרת.

סיור הוועד המנהל באתר חומה ומגדל תל עמל.
צילום: חומי נובנשטרן

עם פטירתו של חבר הוועד המנהל, עודד גטרור (23.10.23), יתקיים במסגרת חבר הנאמנים הליך של בחירות להשלמת הוועד המנהל, בהתאם לתקנון העמותה.

ועדות הוועד המנהל

ועדת תכנון בראשות אדריכל דב אלון

בוועדה חברים אדריכלים ומתכננים, מנהלי מחוזות המועצה משתתפים בוועדה כמשקיפים.

הוועדה מתכנסת מספר פעמים בשנה בהתאם לדחיפות הנושאים לדין, ובפני הוועדה מועלים נושאי תכנון עקרוניים ופרטניים, העשויים לפגוע במבנים ובמתחמים לשימור. בהתאם לסיכומי הוועדה, מועלות הצעות לדרכי פעולה.

במהלך 2023, הועלו לדין ולקביעת דרכי פעולה תוכניות הנהלת הטכניון לבניין הפקולטה לאווירונאוטיקה. בפני הוועדה הוצגו מספר חלופות תכנוניות, שהוכנו על ידי הטכניון. עמדת הוועדה - שימור מלא של הבניין. בפגישה שהתקיימה עם הנהלת הטכניון, בהשתתפות מנכ"ל המועצה עמרי שלמון, ואדר' דב אלון - הושגה הבנה כי ייבנה בניין חדש לצרכי הפקולטה לצד הבניין ההיסטורי. המועצה לשימור אתרים תסייע ככל הניתן לגייס אמצעים לשימור הבניין.

ועדת חינוך בראשות חנ"ל אורלי פרומן

אורלי פרומן כיהנה כמנכ"לית משרד התרבות והספורט וכחברת כנסת. החליפה בתפקידה את פרופ' יקי אשכנזי. הוועדה דנה בנושאי הנחלת המורשת לקהלים שונים, ובפעילות חינוכית באתרי המורשת. (הרחבה בפרק חינוך)

ועדת סיורי שימור מורשת בראשות משה גור

משה גור חבר הוועד המנהל עומד בראש ועדת סיורי שימור מורשת ודרור הלוי מרכז את הוועדה. הוועדה מונה 12 חברים ומתכנסת פעמיים בשנה. עקב המלחמה, נדחו מספר סיורים. פעילות מחלקת הסיורים חודשה בהתאם להנחיות פיקוד העורף. (הרחבה בפרק סיורי מורשת)

ועדת כספים בראשות ישראל ארקין

ישראל ארקין חבר הוועד המנהל. הוועדה מתכנסת ארבע עד שש פעמים בשנה. חברי הוועדה דנים בהצעת תקציב העמותה לשנת עבודה ובדו"חות הכספיים השנתיים, מקבלים דיווחים אודות ביצוע התקציב וממליצים לוועד המנהל להציג את הדו"ח לאישור האספה הכללית.

במהלך המלחמה התקיימה ישיבת חירום, שלא מן המניין, בה הוצג מתווה החירום על פיו פועלת המועצה בתקופה זו: צמצום בפעילות וברכישות, הוצאת עובדים לחל"ת, הפסקת מתן שירותי מיקור חוץ. (הרחבה בפרק מחלקת כספים)

ועדת פיתוח בראשות יוסי ורדי

יוסי ורדי חבר הוועד המנהל. הוועדה מתכנסת שלוש עד ארבע פעמים בשנה, חברי הוועדה דנים בפרטי תוכניות השימור ועורכים סיורים באתרים מרכזיים בהם מבוצעות עבודות שימור.

ועדת ביקורת בראשות עו"ד אירית בן ארי

הוועדה מקיימת כארבע ישיבות במהלך שנת הפעילות, חברי הוועדה דנים בדו"חות הכספי והמילולי ומביאים את המלצותיהם לאישור האספה הכללית. מטלה מרכזית בביקורת הפנים שקבעה הוועדה לשנת 2023 - ההתנהלות הכספית. ביקורת הפנים מתבצעת על ידי משרד רו"ח "שטראוס לזר ושות'". בהמלצת הוועדה, הוכן והוגש "סקר סיכונים" הנדון בימים אלה.

ועדה פרלמנטרית בראשות חכ"ל עו"ד אורית נוקד

עו"ד חכ"ל אורית נוקד חברת הוועד המנהל. הוועדה דנה בקשרי מועצה וממשל.

ועדה ליחסים בינלאומיים (יחב"ל) בראשות עמוס ערן

בוועדה חברים שגרירים בדימוס, אחראים על קשרי חוץ בארגוני שימור שונים ואנשי אקדמיה. חברי הוועדה מקבלים דיווח על הפרויקטים השונים ודנים בתוכנית השנתית.

הייעוץ המשפטי של העמותה

שנת 2023 הייתה שנת התבססות בנושא הטיפול המשפטי. עו"ד טל בן נון גלז עובדת מול היועץ המשפטי של המועצה לשימור אתרים, עו"ד גדעון קורן. חומי נובנשטרן מטפלת בנושא עמותת המועצה, ואלעד בצלאלני בנושא מוזיאוני המייסדים.

הטיפול נעשה מול כל מחלקות המועצה: נושאים סטוטוריים - מול מנהלי המחוזות, חוזים - מול מחלקת הנדסה, חינוך ואירועים ומול אתרי המועצה, כמו כן טיפול בתביעות ונושאי משאבי אנוש. העבודה נעשית בשיתוף פעולה עם כל אנשי ונשות המטה, והמנכ"ל. כמו כן כולל תחום זה התייחסות להצעות חוק ומצבי חירום.

תוכניות הפעילות הציבורית

לשנת 2022-2023

במהלך שנת הפעילות (עד אוקטובר 2023) התקיימו ימי עיון, כנסים ומפגשים, הרצאות וחונכת אתרים שעברו תהליכי שימור. בפעילויות השונות לקחו חלק חברי העמותה, נאמניה והציבור הרחב. בחודש מאי, בהמשך למסורת רבת שנים, התקיים "שבוע שימור אתרים". במהלך השבוע התקיימו פעילויות ייחודיות, ששמו דגש על פעילות העמותה. השבוע נפתח בהשקת גיליון "אתרים המגזין" מספר 12, לציון 100 שנה למושב העובדים. עקב המלחמה, נדחו או בוטלו מספר רב של אירועים על פי תוכנית הפעילות השנתית שהיו אמורים להתקיים בחודשים אוקטובר-דצמבר. חלק מהאירועים התקיימו באופן מקוון.

סדנת צילום

בהנחייתו של הצלם ברוך גיאן, התקיימה זו הפעם השישית, הסדנה כללה השנה אתרים היסטוריים בזכרון יעקב, עמק יזרעאל, רמת גן וכפר הנוער בן שמן. הסדנה זוכה להצלחה ורבים מהמשתתפים חוזרים ולוקחים בה חלק לאורך השנים.

פעילות עם משרדי הממשלה ה-24, וחברי הכנסת ה-25

כנסת:

נציגי המועצה השתתפו בישיבות ועדת החינוך, ועדת הפנים והגנת הסביבה בכנסת. כמו כן, התקיימו פגישות עם ח"כים באתרים שונים ובכנסת. במסגרת פגישות אלו הוצגה לחברי הכנסת פעילות המועצה לשימור אתרים.

הקמת שדולת השימור בכנסת

סיור שדולת השימור בדלית אל כרמל

שדולה בכנסת:

"השדולה לשימור אתרי מורשת ונכסי מורשת לאומית" בכנסת ה-25, בראשותם של ח"כ חילי טרופר וח"כ זאב אלקין. השדולה משותפת למועצה לשימור אתרים, רשות הטבע והגנים ורשות העתיקות. השקת השדולה התקיימה בחודש מאי 2023 בכנסת, בהשתתפות: חברי כנסת מכל סיעות הבית שהדגישו את חשיבות פעילות השימור - וכן עובדי הארגונים ומוזמנים נוספים.

בחודש ספטמבר, חברי השדולה היו אורחי המועצה לשימור אתרים באתר בית יד לבנים בדלית אל כרמל, אתר שעבר תהליכי שימור על ידי המועצה - וכן היו אורחי רשות הטבע והגנים בגן הלאומי קיסריה.

המועצה המייעצת למוזיאון הכנסת (בית פרומין):

המועצה לשימור אתרים חברה במועצה המייעצת למוזיאון הכנסת, המוקם בבית פרומין בירושלים. (בין השנים 1950-1966, שימש בית פרומין כמקום מושבה הראשון של הכנסת בעיר). לאחרונה, נערך סיור להצגת העבודות הפיזיות במקום, ובישיבה שהתקיימה במשרדו של מנכ"ל הכנסת, משה אדרי, דווח על קידום תכני המוזיאון.

קשרים עם ארגונים שכנים:

המועצה לשימור אתרים מקיימת קשרי עבודה וחברה בפורומים של ארגונים שכנים: רשות הטבע והגנים, רשות העתיקות, איקומוס ישראל (משקיפה) ומועצת המוזיאונים (משקיפה).

שילוט אתרים היסטוריים:

המועצה לשימור אתרים ממשיכה בשילוט אתרי המורשת ברחבי הארץ. פרויקט שילוט כלל עירוני מתקיים בירושלים, בשיתוף הרשות לפיתוח ירושלים ומשרד המורשת. כמו כן, שולטו אתרים היסטוריים רבים: קיבוץ משמרות, כפר הנוער עיינות - נעמת, רעננה, הוד השרון, חולון, רמת גן, מועצה אזורית יואב, כפר סילבר וביישובים נוספים.

הפקה והתקנת שלטי מורשת בשנת 2023

מחוז	סה"כ שלטים
דרום	46
גליל מערבי, חיפה ומנשה	12
ירושלים	9
ירושלים שלטי הרל"י	49
מרכז	20
צפון	29
תל אביב	27
סה"כ	192

פריסת שלטי מורשת לפי מחוזות

מחוז	מספר שלטים
דרום	229
גליל מערבי, חיפה ומנשה	241
ירושלים	476
מגזר ערבי צ'רקסי	9
מרכז	318
צפון	613
תל אביב	107
שירות בתי הסהר	10
סה"כ	2003

המועצה בצל המלחמה

סיוע בניהול חמ"ל לוגיסטי של מ.א.א.שכול

החמ"ל הלוגיסטי הוקם ביישוב גן הדרום, במטרה לשרת את יישובי המועצה האזורית אשכול, וכן את כלל תושבי עוטף עזה. החמ"ל והמרכז הלוגיסטי (מרלוג) הוקמו ביוזמת תושב גן הדרום, זיו קאשי, ובסיוע המועצה לשימור אתרים.

- נערכו מיפוי תהליכי העבודה והגדרת התפקידים של החמ"ל והמרלוג. גובש צוות ניהול מסודר ויועלה עבודת המערך כולו.
- כלל עובדי המועצה לשימור אתרים בסיוע רכבי המועצה גויסו להובלת ציוד למרכזי המפונים בערבה התיכונה, בערבה הדרומית ובמלונות ים המלח.
- תהליכי העבודה השתנו מדי שבוע, והמועצה סייעה בתחומים רבים כמו רישום כלל מחסני התרומות, עזרה פיזית במחסן, הובלות ועוד.

אתרי המורשת בעוטף עזה

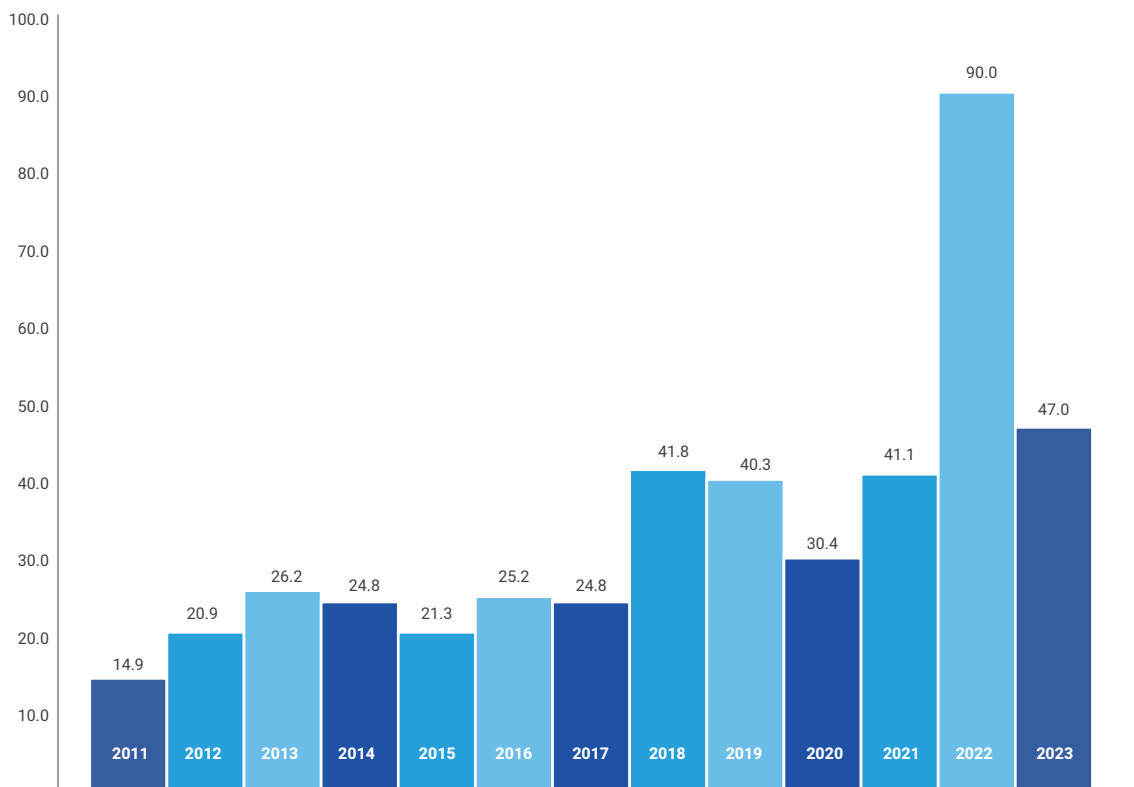
- מתחילת המלחמה ב-7.10 עמד צוות המועצה לשימור אתרים בקשר עם מנהלי אתרי המורשת בעוטף, על מנת להבין את מצבם של האתרים השותפים לפרויקטים השונים.
- בסוף אוקטובר, הוכן פרויקט לסיוע לאתרי המורשת של העוטף והנצחת האירועים שהתרחשו ב-7.10. צוות הפרויקט כלל את האוצרות שרון עמבר וד"ר אורית אנגלברג, קרן רייש שרעבי מנהלת מחלקת חינוך, אלעד בצלאל סמנכ"ל המועצה, ואת כלל מנהלי אתרי המורשת של העוטף, במטרה לגבש תוכנית ראשונית לסיוע.
- במהלך נובמבר הושלם איסוף המידע, לרבות על הפגיעות הפיזיות בהם.
- התוכנית הוגשה למנהלת תקומה ולמשרד המורשת במטרה לקדם טיפול, שדרוג וסיוע לאתרים אלה.

מחלקת תכנון והנדסה

השימור הפיזי: תכנון וביצוע

בשנת 2023, קידמה המועצה והוציאה לפועל עשרות מיזמים לשימור המורשת הבנויה: שימור בפועל של מבנים רבים בעלי ערך לשימור, פיתוח המבנים והכשרתם לשימוש מחודש, פעולות הצלה לעצירת תהליכי הרס והתמוטטות ומיזמי תצוגת תוכן במבנים ובאתרים רבים. מיזמים אלה כללו מבנים בעלי ערך לאומי ומקומי, היוצרים "עוגני" שימור במרחב הפיתוח הכולל. בכל המבנים בוצעו תחילה פעולות מדידה, הכנת תיק תיעוד וסקר הנדסי לבחינת מצבם הפיזי. בהמשך, בהתאם למסקנות הסקר ההנדסי הוכנה לכל אחד מהמבנים תוכנית שימור ופיתוח. לאחר השלמת התכנון המפורט, הוחל בתהליך השימור בפועל באמצעות צוותי השימור של המועצה, או באמצעות קבלנים חיצוניים בליווי ופיקוח מטעם המועצה. מחלקת התכנון וההנדסה מלווה כל מיזם - מתחילת התהליך ועד לביצוע עבודות השימור והפיתוח בפועל.

תקציב פיתוח – פילוח לפי שנים

*הערה: עמודת תקציב 2023 - ע"פ יתרות תקציב 2022 ותקנה 2023.

תכנון מפורט וביצוע:

תכנון מפורט בוצע בכ-70 מיזמים שונים, וברובם בוצעו גם בפועל עבודות שימור, פיתוח והצלה. בחלק מהמיזמים התבצע תיעוד מבנים בשנים קודמות ובחלקם בוצע תיעוד במהלך השנה. מקורות מימון עבודות התכנון והביצוע: משרד המורשת, משרד התרבות והספורט, תקציבי ממשלה והקצאות ח"כים, תרומות ועוד. ברובם השתתפו גם גופים חיצוניים במימון העבודות (מצי'נג).

פירוט הפרויקטים בשיתוף הרשיות וגורמי ממשלה אחרים:

מס'	שם האתר	מהות המיזם
1	נהלל - בית העם	תצוגת תוכן
2	כפר יהושע - בית חנקין	שימור האתר ותצוגת תוכן
3	מטולה - בית המשאבות	שימור פיסי
4	טבעון - מגדל המים	שימור
5	נהלל - מגדל המים	הצלה
6	חירבת ירדה	תכנון שימור האתר
7	כפר יהושע - בית מס' 7	שימור ופיתוח
8	כפר יהושע - בית הכנסת	עבודת נגרות
9	חצר כנרת - מיצג "לילות כנרת"	תצוגת תוכן
10	אפיק - מרכז מבקרים	שימור
11	טבריה - מרכז הרמב"ם	התקנת פרגולה, הסדרת מדרגות ותצוגה
12	כנרת - בית נעמי שמר	שימור
13	נהלל - בית הדואר	שימור (כולל מערכות)
14	מצודת כ"ח	השלמת השירותים ומבנה המבואה
15	פרדס חנה - בית הכנסת	עבודות הצלה
16	חיפה - בית הכנסת הדרת קודש	עבודות שימור
17	כפר מסריק - המאפיה	שימור המבנה ותצוגת תוכן
18	נשר - גן דרורה	שימור מבנים והכשרתם לשימוש
19	גני עם - מגדל המים	שימור
20	קריית עקרון - צריף ראשונים	שימור ותצוגת תוכן
21	רמלה - בית העירייה	שימור ותאורת מעטפת המבנה
22	מכון איילון - המבואה	עבודות גמר ומערכות

מס'	שם האתר	מהות המיזם
23	ראש העין - בית הקולנוע	עבודות גמר ומערכות
24	ת"א - בית באו	טיפול באוסף
25	ת"א - בית הכנסת מונטיפיורי	שימור
26	רמת גן - בית שרת	עבודות הצלה
27	מקוה ישראל - בית קראוזה	שיקום דירות מגורים במבנה
28	מקוה ישראל - בית גפן	טיפול במערכות אינסטלציה
29	מקוה ישראל - בית המכניקה (כיתת היין)	שימור, ייצוב הנדסי ותצוגת תוכן
30	מקוה ישראל - בית הפרחים	תכנון שימור
31	ירושלים - בית הרב קוק	תכנון, שימור המבנה, שימור ציורי קיר ותצוגת תוכן
32	ירושלים - היכל שלמה	תצוגת תוכן
33	ירושלים - ארכיון הרצל	שימור ארכיון
34	בית ילין במוצא	תצוגת תוכן
35	מרכז המבקרים ע"ש משה נובומייסקי - בית המנהלה	תכנון שימור המבנה
36	מרכז מבקרים ע"ש משה נובומייסקי - שירותים	שימור
37	מרכז מבקרים ע"ש משה נובומייסקי - ביתני המגורים	תכנון שימור ופיתוח
38	צריף בן גוריון	תכנון שימור ופיתוח נוף
39	סגולה - צריף בית הכנסת	שימור
40	באר שבע - אנדרטת הנגב	שימור
41	באר שבע - קולנוע אורות	תכנון ייצוב הנדסי
42	באר שבע - בית אשל	שימור בית הקשתות
43	אילות - צריפי ראשונים	השלמת שימור הצריף השני
44	כרמיאל - בית יד לבנים	השלמת תצוגה ומולטימדיה
45	כפר הנוער בן שמן - הרפת	עבודות שימור ובינוי
46	שוני - מוזיאון האצ"ל	תכנון תכנים ובינוי

מס'	שם האתר	מהות המיזם
47	מחנה המעפילים עתלית - מבצע משה	תצוגה ועיצוב
48	מחנה המעפילים עתלית - צריף קפריסין	תכנון מפורט לאודיטוריום
49	אתר הפרדסנות ע"ש מינקוב - המבואה	עבודות בינוי
50	יראון - רפת היסטורית	שימור
51	נס ציונה - המועצה הדתית	שימור
52	עין שמר - מגדל המים	הצלה
53	רמת יוחנן - רמת הצופים	עבודות הצלה
54	ירוחם - בית המייסדים	שחזור צריפי מעברה ופיתוח
55	מגדל העמק - בית המייסדים	שלב א' - שימור
56	שלומי - בית המייסדים	תכנון מפורט
57	אלוני אבא - הכנסייה	עבודות שימור והצלה
58	בית שמש - בית הכנסת הבעש"ט	עבודות נגרות
59	מחנה המעפילים עתלית - מיגונית	עבודות בינוי
60	מקוה ישראל - בית המורים	עבודות הצלה - רצפת עץ
61	יסוד המעלה - המזח ההיסטורי	שימור ופיתוח שטח + המסרה
62	כפר סילבר - מגדל המים	שימור והצלה
63	טל שחר - צריף בית הספר	שימור והצלה

יישובי עוטף ישראל/עוטף עזה

64	רביבים - בית ילדים	הצלת האתר
65	ארז - צריפי ראשונים	הצלת האתר
66	זיקים - בית עלמי	שימור ותצוגת תוכן
67	ניר עם - מוזיאון המים, בריכת המים	שימור והצלה ותצוגת תוכן
68	בית שביתת הנשק	תצוגת תוכן
69	פטיש - בית הכנסת	שימור
70	עלומים - חצר ראשונים	תכנון שלב ב'

דוגמאות למיזמי שימור

חיפה, בית עלמין לעצורי מחנה המעצר המנדטורי
למעפילים בקפריסין - שחזור המצבות

ירוחם, בית המייסדים - שחזור צריפי מעברה

מקוה ישראל, בית קראוזה (מבנה ההנהלה) - שימור ושחזור
ציורי קיר בחדרו של המנהל יוסף נייגו

ירושלים, בית הרב קוק - עבודות שימור

נהלל, מגדל המים - עבודות שימור

מושב פטיש (עוטף עזה) - בית הכנסת ההיסטורי

ניר עם, מוזיאון המים והביטחון

מחנה המעפילים עתלית - מרחב מוגן

אתר מפעל האשלג (מחנה העובדים), סדום, ים המלח - שירותים

אפיק - מרכז מבקרים דרך אלי כהן (מועדון הקצינים הסורים)

קיבוץ אילות - שני צריפי ראשונים

כפר הנוער החקלאי בן שמן - רפת היסטורית

נהלל - בית הדואר

כפר סילבר - מגדל מים

מגדל העמק - בית המייסדים

קדם תכנון: מדידה, תיעוד, סקר הנדסי:

במהלך השנה נעשו מדידות, הוכנו תיקי תיעוד ונערכו סקרים הנדסיים לכ-70 אתרים, לצורך בחינת מצבם הפיזי וניתוח הפעולות ההנדסיות הנדרשות לשם חיזוקם והבטחת קיומם

מס'	שם האתר	מהות המיזם
1	אום אל פחם - בי"ס מנדטורי	תיק תיעוד
2	אום אל פחם - באר היסטורית	מדידה, תכנון
3	אילת - תיאטרון	תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
4	אל בטוף	מדידה
5	אשדות יעקב - פילבוקס	תכנון להצלה
6	אשקלון - בית האמידים	מדידה
7	באר טוביה - משטרת בית דראס	תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
8	באר שבע - מסגד מוזיאון הנגב	סקר הנדסי
9	באר שבע - קולנוע אורות	סקר ותכנון הנדסי
10	באר שבע - אנדרטת הנגב	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
11	בארי - נחאביר	תכנון הנדסי
12	בורגתה - גן הילדים	תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
13	בית השיטה - המכבסה	תיק תיעוד, סקר הנדסי
14	בית חנן - בית העם	תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
15	ירושלים - בית הכנסת בית מנחם	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
16	בית שמש - בית הכנסת שערי תפילה	תיעוד וסקר הנדסי
17	בית קשת - בית הביטחון	תיק תיעוד, סקר הנדסי
18	בן שמן - בית בצלאל	תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי, תכנון
19	בן שמן - מכינה קדם צבאית	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
20	בת ים - בית הצייר ריבק	סקר הנדסי
21	גשר הישנה - בית המכס	מדידה, סקר הנדסי
22	גת - בית נאצר	תיק תיעוד
23	דורות - מגדל המים	תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
24	היוגב - בית תרבות	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי

מס'	שם האתר	מהות המיזם
25	הראל - בית טוביאנסקי	מדידה, תיק תיעוד, סקר הנדסי
26	זרזיר - בית הספר	מדידה, תיק תיעוד, סקר הנדסי
27	חדרה - בית הכנסת הגדול	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
28	חוגלה - מדרגות מגדל המים	סקר ותכ' הנדסי
29	חולון - בית הכנסת	סקר ותכנון הנדסי
30	חירבת ירדה	מדידה
31	חיפה - בית הכנסת הדרת קודש	סקר ותכנון הנדסי
32	טבריה - מרכז הרמב"ם	מדידה (השלמה)
33	ים המלח - בית המלח	מדידה, סקר ותכנון הנדסי
34	ירושלים - בית הכנסת בית יהודה	סקר הנדסי
35	ירושלים - בית הקברות הקראי	תיק תיעוד
36	ירושלים - בית הצייר (פנחס ליטבינובסקי)	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
37	כפר ברוך - מחסן הדייג	תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
38	כפר השילוח - חצר בית הכנסת	פיתוח, תכנון הנדסי
39	כפר יאסיף - מוזיאון	פרוגרמה, סקר הנדסי
40	כפר יהושע - בית מס' 7	תיק תיעוד
41	כפר כנא - בית הספר 'פרנסיס'	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
42	כפר מימון - בית ראשונים	תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
43	כפר סילבר - מגדל המים	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
44	לקיה - בית באר	מדידה, תיק תיעוד, סקר הנדסי
45	מדרשת שדה בוקר	תיק תיעוד
46	מזכרת בתיה - באר הרב	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
47	מטולה - בית הכנסת	מדידה, תיק תיעוד, תכנון הנדסי
48	מטולה, בית המשאבות	מדידה, תיק תיעוד, תכנון הנדסי
49	מפלסים - המאפיה	סקר הנדסי
50	מקוה ישראל - המכוורת	תיק תיעוד
51	מקוה ישראל - עמדות הביטחון	מדידה

מס'	שם האתר	מהות המיזם
52	בית עובד	סקר ותכנון הנדסי
53	ניר דוד - בית הילדים	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
54	ניר עוז	תיק תיעוד
55	ניר עם - מוזיאון המים	סקר ותכנון הנדסי, תכנון נוף
56	נצרת - שנלר	תיק תיעוד, מדידה, סקר הנדסי
57	מרכז מבקרים ע"ש משה נובומייסקי - צריפים	תכנון שימור להצלה
58	מרכז מבקרים ע"ש משה נובומייסקי - בית המלח	תיק תיעוד
59	עפולה - כפר הילדים	סקר הנדסי
60	פטיש - בית הכנסת	מדידה, סקר ותכנון הנדסי
61	פלמחים - בית מרים	מדידה, תיק תיעוד, סקר ותכנון הנדסי
62	מפלסים - מאפיה	תיק תיעוד
63	ריחנייה - המעיין ההיסטורי	תיק תיעוד, מדידה, סקר הנדסי
64	רמת יוחנן	מדידה
65	שוקת - משטרת הרוכבים	תיק תיעוד
66	שעב - הכנסייה הקתולית	תיק תיעוד, מדידה, סקר הנדסי
67	שער מנשה - מגדלים	מדידה
68	שפרעם - מבנה החילוה	מדידה, תיק תיעוד, סקר הנדסי
69	תל אביב - מתחם מונטיפיורי	תיק תיעוד, מדידה, סקר הנדסי
70	תל עובדיה (מבנה המשלחות)	מדידה, תיק תיעוד

סקרי שימור במועצות האזוריות:

לאורך השנה, נמשך מיזם סקרי השימור ב-13 המועצות האזוריות שזכו בקול קורא שפורסם בשנת 2022, בשיתוף אגף מורשת במשרד מורשת, ומרכז השלטון האזורי. מטרת סקרי השימור ליצור בסיס נתונים, שיסייע לקידום התכנון והשימור הפיזי של האתרים, להשמשה נכונה וראויה של האתרים המתאימים לצרכי ציבור, להגנה עליהם בכלים סטטוטוריים, למינוף תיירות, חיזוק הזהות והגאווה המקומית, וכן להטמעתם של האתרים במערכת הגאוגרפית תכנונית (GIS) של הרשות.

להלן רשימת הסקרים שנערכו במועצות האזוריות:

מס'	שם המועצה האזורית
1	עמק הירדן
2	מטה בנימין
3	שומרון
4	גזר
5	אשכול (מוא"ז בעוטף עזה)
6	מרחבים (מוא"ז בעוטף עזה)
7	מעלה יוסף
8	הר חברון
9	עמק יזרעאל
10	דרום השרון
11	עמק חפר
12	הגליל התחתון
13	לב השרון

שימור אמנות קיר

מיזם אמנות הקיר – בשיתוף ידי יצחק בן צבי ומשרד המורשת, נערך סקר ראשון מסוגו של אמנות הקיר בישראל. מטרת הסקר לחשוף, לתעד, לשמר ולהציג את יצירות הקיר מהמאה ה-19 ועד ימינו. המידע על היצירות, על מקומן ועל מצבן, מגיע מהציבור הרחב ונאסף למאגר מידע כולל. מערכת מידע מקצועית מאפשרת למומחים מתחומים שונים לבחון את היצירות ולאפיינם. במהלך שנת 2023, מונה מיכה כהן כפרויקטור מטעם המועצה לשימור אתרים לקידום שימור ושיקום של יצירות אמנות הקיר. בין הפרויקטים שבוצעו השנה בתחום זה: חזית בית קרפ, יצירתו של אריק קורן באשדות יעקב, השבת יצירותיהם של שרגא וייל ושמואל כץ לחדר האוכל בעין המפרץ, העתקת החנוכייה שיצר שרגא וייל בקיבוץ העוגן ועוד.

להלן פרויקטים שקודמו:

מס'	מקום	נושא היצירה	מהות העבודה
1	עין המפרץ	חלוצים - שמואל כ"ץ ושרגא וייל	הצלה, שימור ותצוגה
2	אשדות יעקב	בית קרפ - השלמת החזית	שימור
3	אשדות יעקב	בית קרפ - השלמות פנים	שימור
4	ירושלים	פסיפס מעון, גן הכוזרי יד בן צבי	הסרת סכנה ושימור
5	שלומי	בית עפיה	הסרת סכנה
6	בנימינה	בית הראשונים	תיעוד
7	גבעת חביבה	חביבה רייק - שרגא וייל	שימור והצגה מחודשת
8	מעגן - בית הצנחן	אריק קורן	תיעוד ושימור
9	קיבוץ העוגן	מוזיאון חוצות - וייל סגריפיטו	תיעוד ושימור
10	ירושלים - בית הנשיא	המחוללים/משה טמיר	הצלה, שימור מונע
11	מקוה ישראל - בית קראוזה	חדר הפסיון	שימור ושיקום ציורי קיר ותקרה
12	עין המפרץ	רוטמן - שנים עשר השבטים	שימור
13	העוגן - מוזיאון חוצות	שרגא וייל	העתקת חנוכייה
14	ירושלים - מוסררה	פסיפס	שימור והשלמה
15	גבעת חביבה	יוחנן סימון - חשיפת היצירה	חשיפה

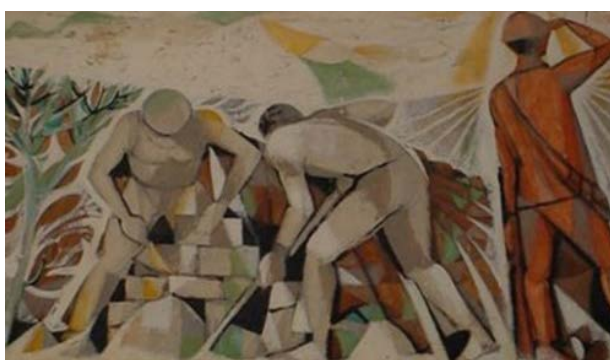
דוגמאות לאמנות קיר

אשדות יעקב איחוד, חיי הקיבוץ

עין המפרץ, "החלוצים"

גבעת חביבה, חביבה רייק

שלומי, בית עפיה

עין שמר, נערה עם ביכורים

סתריה, חזית בית יובל

מעברות, נעורים

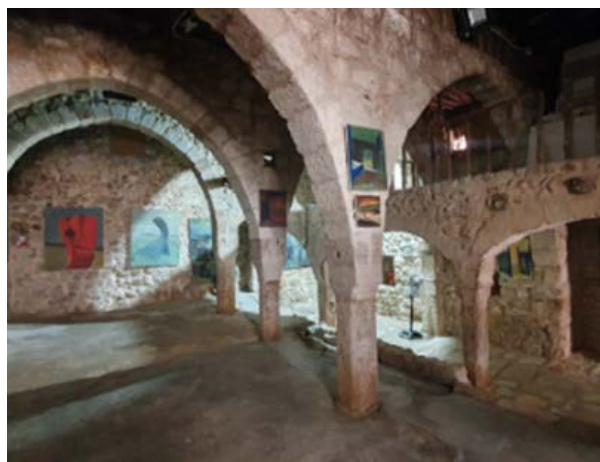
פרויקטים וסקרים במגזר הערבי והצ'רקיסי

במהלך השנה, נמשך הטיפול בתוכנית לחיזוק שימור המורשת בחברה הערבית בישראל, באמצעות ביצוע עבודות שימור, פיתוח והמחשה של מבנים בעלי ערך לשימור הן במרחב הכפרי והן במרחב העירוני. התוכנית מקודמת בשיתוף הרשויות המקומיות הערביות בישראל והמועצה לשימור אתרים. מלבד מיזמים פיזיים, התוכנית כוללת גם הכנת סקרים תיעודיים. במסגרת הפרויקט, פרסמה המועצה לשימור אתרים "קול קורא" להגשת בקשות לקידום פרויקטים שונים. ועדה ציבורית בראשות **אדריכל דאוד אסד**, בחנה את הבקשות ונבחרו מספר מיזמים.

מס'	שם האתר	מהות המיזם
1	דלית אל כרמל - בית אוליפנט	פיתוח לתצוגה ובינוי
2	כפר ראמה - אלמוסקוביה	שימור ופיתוח לתצוגה - תכנון
3	עין מאהל - בית הספר ההיסטורי	פיתוח לתצוגה
4	מג'דל שמס, רמת הגולן - מעיין הכפר ההיסטורי	שימור ופיתוח
5	מעלות תרשיחא - צריח המסגד	פירוק הצריח
6	כפר כמא - בית שוגאן	עבודות הצלה
7	קלנסווה - בית ספר למוזיקה	תכנון מפורט
8	סקר מבנים ביישובים ערביים	סקרים

עין מאהל, ביה"ס המנדטורי

כפר יאסיף, המוזיאון

לקיה, בית הבאר. צילום: ארנון חפץ

כפר כמא, בית שוגאן. צילום: שפר רונן מהנדסים

קלנסווה, בית הספר למוזיקה

ראמה, אלמוסקוביה

רהט, בית הספר המנדטורי

קטלוג פריטי שימור בעריכת אדריכל משה שפירא

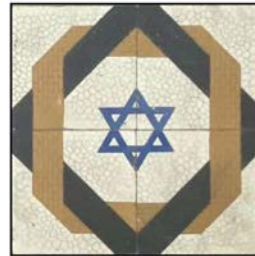
נמשך מיזם בניית הקטלוג לפריטי שימור. הקטלוג מציג את פרטי השימור המרכיבים את המבנים ההיסטוריים וסביבתם הקרובה, ומתבסס על ניתוח ובניית מצאי פרטי השימור, ניתוח טיפולוגי בהתאם לחלוקה אזורית, תקופתית ותרבותית, מיון קטלוגי ועריכה. העבודה על הקטלוג עתידה להסתיים ברבעון הראשון של שנת 2024.

השימוש החוזר בשבלונות הברזל המייצרות את הדוגמא של האריח, אפשר להמציא שלל אריחים בצבעים שונים ולייצר מגוון רחב של אריחים מאוירים.

במבנה ברחוב המלך דוד ניתן לראות שילוב בין שני סוגי אריחים בעלי דוגמא זהה וצבעוניות שונה. השילוב מתחבר לסגנון האקלקטי של המבנה.

האריחים המאוירים ניוטו גם לטובת הנכחת בעלות על מרחב ונתנית אופי מסוים למבנה. דוגמאות בנושא ניתן לראות בבית יהודיף חפץ שבשכונת הבוכרים. הבית נבנה בתחילת המאה, לטובת משפחה בוכרית עשירה שעלתה לארץ. אדריכל המבנה תכנן ריצוף שעוצב במיוחד למבנה עם סמל מגן דוד. הדימוי היהודי מבטא את הנטיית והמוצא של בעליו ומנכיח את האחיזה היהודית במקום.

אריח מגן דוד, 'בית משיח' - בית יהודיף-חפץ

דוגמא נוספת ניתן לראות ב'בית השופט' שבסמוך לדרך חברון. הבית רחב ידיים ונבנה בשנות העשרים. בבית משולבים אריחים בעלי דוגמת מנורה ומגני דוד. נוסף על כך סמלים יהודיים רבים משולבים במבנה בפיסולי אבן ושערי ברזל. האיקונים הרבים מבטאים שאיפות יהודיות וציוניות מעבר ליופיים האסתטי.

אריח מנורות וכוכבים, 'בית השופט'

תהליך יצור האריחים מורכב מיצירת שבלונת ברזל בדוגמא הרצויה.

בשלב הבא מכניסים את שבלונת הברזל לתוך תבנית מכבש ויוצקים לתוך הדוגמאות צבעים רצויים. לאחר שהצבע מילא את השבלונה שולפים אותה החוצה.

לאחר מכן לוקחים בטון שופכים בעדינות מעל הדוגמא והצבעים לתוך המכבש. כשהתבנית מלאה נועלים את המכבש ליצירת האריח.

בשלב האחרון ולאחר יום שולפים את האריח מהמכבש לקירור והתייבשות.

בית אג'מ'אן, מזוהה היום כבית ישיבת אורות שבשכונת ואדי אל-גוז

שיקום ושימור עוטף עזה

בעקבות מאורעות 7.10 - נרתמה המועצה לשימור אתרים, יחד עם גופים אזרחיים וממשלתיים רבים, למאמצי שיקום עוטף עזה.

תמצית פעולות המועצה החל מתחילת המלחמה:

- המועצה יזמה ומוציאה לפועל סקר מבנים היסטוריים, שנפגעו כתוצאה מהמלחמה.
- המועצה הכינה תוכנית לשדרוג עשרות אתרי המורשת בעוטף עזה, הן מבחינת השימור הפיזי, והן מבחינת אמצעי ההמסרה ההדרכתיים והחינוכיים.
- בהנחיית משרד המורשת, המועצה ריכזה כלי רכב פגועים משטח המסיבה ברעים ומיישובי העוטף, וזאת עבור מיזמים עתידיים להנצחת המלחמה והנופלים.
- סקרי השימור במועצות האזוריות בעוטף ממשיכים: סקר מוא"ז אשכול נמצא לקראת סיום וסקר מוא"ז מרחבים בהכנה.

המועצה יזמה והוציאה לפועל מיזמי שימור ומורשת רבים, כמו בית שביתת הנשק, הסמוך לאנדרטת "החץ שחור", שעבודת עיצוב התצוגה בו הסתיימה ימים ספורים לפני פרוץ המלחמה. מובן שיוזמות אלו ימשיכו ביתר שאת ואליהן יתווספו יוזמות חדשות.

מעוז מול עזה. נובמבר 2023

פיתוח אתרי מורשת

1. מגדל שמס - עין אלקסב (רמת הגולן)
שימור בית המעיין בוצע על ידי צוותי השימור של המועצה, ועבודת הפיתוח נעשתה על ידי קבלן מקומי. זו העבודה הראשונה שהמועצה מבצעת עם הקהילה הדרוזית ברמת הגולן.

2. כפר כמא - בית שוגאן
נבנו מחדש החזית, הגג וקשתות המרפסת הפונות להר תבור. עבודות ייצוב המבנה נעשו על ידי צוותי השימור של המועצה והמשך העבודות נעשו על ידי קבלן חיצוני.

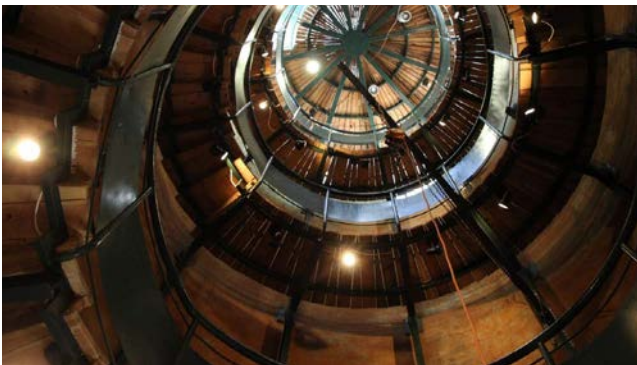
3. מטולה - בית הבאר, מערך המשאבה ההיסטורי
יזמה של המועצה לשימור אתרים לשיקום מערכת המשאבות ההיסטורית, המבנה ומערכת ההפעלה. העבודה נעשתה על ידי צוותי השימור של המועצה. האתר נחנך בהשתתפות נשיא המדינה יצחק הרצוג.

4. מחנה המעפילים עתלית - בית הבאר
שיקום משאבת הבאר המנדטורית החל לפני שש שנים על ידי רן חדוותי ז"ל. צוותי המועצה ביצעו עבודות פיתוח, חשמל ומים, וכמו כן נבנתה גדר בטיחות. הבאר נחנכה בראשית חודש אוקטובר בנוכחות משפחתו של רן חדוותי.

5. מחנה המעפילים עתלית - בניית מרחב מוגן (במה)
 נבנה מרחב מוגן מתחת לבמה ונעשו עבודות טפסנות ויציקה של קירות.

6. טבעון - מגדל
 טופלה המעטפת החיצונית של המבנה, הוחלפו זכוכיות, טופלה הקונסטרוקציה של המבנה, הגג עבר איטום ונצבעו המתכות הפנימיות. המגדל משמש כיום לתצפית וכגלריה לתערוכות מתחלפות. בתמונה ניתן לראות את מדרגות הספירלה מבפנים, לכיוון התצפית.

7. כנרת - "גל הרצל"
 "גל הרצל" הוקם על ידי תושבי המושבות שבסביבה - לציון יום פטירתו של בנימין זאב הרצל. הגל חלק מההיסטוריה של בית העלמין בכנרת. לפני כחצי שנה, התמוטט הגל. צוות השימור של המועצה הצליח לייצב את ההתמוטטות וממשיך בטיפול.

8. נהלל - מגדל מים
 שימור המגדל ההיסטורי והכיתוב שעל המגדל.

9. כפר הנוער בן שמן - רפת

הסתיים פרויקט משותף עם כפר הנוער בן שמן לשיקום הרפת. בהתאם לתקציב שיושג תשמש הרפת לתצוגה, משרדים ושירותים.

10. בית ילין במוצא - חומה

החלו עבודות השימור לשיקום החומה, שהתמוטטה בחורף שעבר.

11. פטיש - בית כנסת

בשלב א' - נעשו עבודות הצלה של המבנה. בשלב ב' - הותקנו חלונות, הוחלפה הרצפה ונעשו עבודות חשמל. ישמש בעתיד כמועדון למבוגרים.

12. ירוחם - צריפי מייסדים

הצריפים נבנים מחדש, במימון משרד התרבות והספורט.

13. ניר עם - בריכה

חברת מקורות התחילה בשיקום הבריכה ההיסטורית.

14. עפרה – ג'יפ הגודרים

ג'יפ מסוג לנד-רובר דיפנדר בעל רישיון ישראלי (לא שלל ירדני), לוחית רישוי בת 5 ספרות. הורד מעמוד עליו הותקן ביישוב ונמצא בשלבי עבודה ויוצב במרכז המבקרים עפרה.

15. שדה נחמיה - התאמת סילו לעמדה

בימי המלחמה ובהתאם לבקשת הקיבוץ, הוקמה על מגדל הגרעינים עמדת תצפית המשקיפה על כל הקיבוץ.

צילום: חומי נובנשטרן

16. מושב סגולה - צריף

בשיתוף עם מושב סגולה והמועצה האזורית יואב, נעשו עבודות שיקום של הצריף והתאמתו לספרייה יישובית ומקום התכנסות.

17. נבי חזורי - בניית אנדרטה באתר

ההנצחה לסיירת אגוז

בנייה של מחסות, המציינים את נופלי סיירת אגוז.

18. מושב טל שחר - צריף

צריף היסטורי הממוקם בתוך מתחם בית הספר. ישמש את הצוות התומך של בית הספר.

צילומים: מחלקת השימור הפיזי

מוזאוני המייסדים

הפרויקט בשנתו החמישית. בשנה זו מצויים בשלבי גמר מספר בתי מייסדים. לצד זאת, עולים לא מעט קשיים עקב מחסור בתקציבים, נושאי תכנון וקבלת היתרים.

א. פרויקטים שהסתיימו:

- מעלות
- שדרות
- ראש העין

ב. פרויקטים בעבודה:

1. ירוחם:

- הפרויקט מצוי בשלב גמר. שלב א' הסתיים בתחילת שנת 2023 וקולט קהל רב.
- הפרויקט בשלבי גמר, התעכב עקב המלחמה.
- בעזרת תרומות להרחבת הפרויקט, התחילו עבודות על צריף 3 ופיתוח נופי.

2. שלומי:

- התקציב לפרויקט בשלומי אושר בינואר 2023. במהלך ינואר-פברואר 2024 יתפרסם מכרז בינוי.
- הסרטים והתצוגה בשלבים מתקדמים להפקה.

3. מגדל העמק:

- התכנון הסתיים במלואו. עקב בעיות תקציביות נערכים לביצוע שלב ביניים שיוביל לפתיחה חלקית של המוזיאון.

4. בית שאן:

- לקראת סיום הכנת תוכנית אדריכלית למבנה המיועד.
- עקב מחסור בתקציב, נעצר מכרז חברות העיצוב וההפקה.

5. נתיבות:

- אישור קידום תכנון ראשוני של התצוגה.

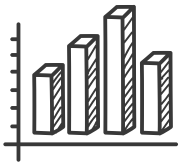
6. פרויקטים מעוכבים:

הפרויקטים בדימונה, קריית שמונה ובית שמש קידומם יבחן במהלך שנת העבודה 2024.

שנת 2023 הייתה שנת מעבר תקציבי בתקנת התמיכה ממשרד התרבות והספורט למשרד המורשת, כנגזר מההסכמים הקואליציוניים של הממשלה החדשה. המעבר היה כרוך בלא מעט קשיים טכניים ובירוקרטיים.

כחלק מהמעבר למשרד המורשת, התקיימו מספר רב של פגישות מול החשבים והנהלת המשרד, מהם זכינו לשיתוף פעולה ברוח אוהדת ותומכת.

עד מעבר התקנה למשרד המורשת – אגף מורשת העביר כמדי שנה כספים המיועדים למועצה דרך משרד התרבות והספורט. כספים אלה היו מיועדים לעבודות פיתוח, שימור, שדרוגים ופעילות שוטפת של החינוך (שבוע מורשת, תיירות, אות המעפיל).

עיקרי פעילות מחלקת הכספים בשנה החולפת:

- גיבוש מסגרות תקציב לפרויקטים השונים ובקרתם.
- גיבוש וניהול התקציב "השוטף" של המועצה.
- ניהול תזרים המזומנים, תוך שמירה על עתודות מזומן מספקות גם לתרחישים קיצוניים ופסימיים.
- ניהול פעולות הגבייה מלקוחות המועצה ומהגורמים המממנים, תוך הקפדה על צמצום חשיפות.
- ביצוע ניתוחי רווחיות לפרויקטים ולפעילות השוטפת.
- הכנת דו"חות למשרד התרבות והספורט, למשרד המורשת, לרשויות המקומיות, לשותפים חיצוניים ולגורמי פנים.
- לאור העברת חלק מהתקציבים שהתקבלו בשנת 2022 לביצוע בשנת 2023, והצפי לשנה של פיתוח נרחב בעבודות שימור והצלה, פוצלה מחלקת החשבונות לתחום השוטף ולתחום הפיתוח, כך שבכל תחום, יש מנהלת חשבונות וחשבת ייעודית.
- במהלך השנה, נעשתה ביקורת מקיפה בכל מחלקת הכספים על ידי מבקר הפנים של המועצה. הדו"ח יתפרסם בראשית שנת 2024.
- ביוזמת ועדת הביקורת של המועצה נערכה ביקורת והכנת סקר סיכונים כללי - על כל מרכיבי המועצה – הדו"ח יתפרסם בראשית שנת 2024.
- פיתוח מערכות מחשבות לניהול תקציבים, דבר שיאפשר ניתוח ובקרה לכלל מערכת החשבונות והכספים של המועצה.
- התבשרנו במהלך השנה על קיצוץ רוחבי במשרדי הממשלה, שכלל גם קיצוץ של 16% בתקנת השימור שלנו. תפקיד מחלקת כספים היה לעבוד מול שני המשרדים, כדי לוודא שכלל התקציב והיתרות עוברים בצורה נכונה. עבודה זו נמשכה עד סוף שנת 2023.
- כדי לצמצם את הגירעון שנוצר כתוצאה מהקיצוץ, נאלצה המועצה לעדכן את התקציב ולהיערך מחדש לגבי התקציב הקיים והסטת תקציבים בין סעיפי התקציב הרלוונטי.
- בשנת 2023 חלק מתקציבי שנת העבודה לא התקבלו ומחלקת הכספים נאלצה לתקצב כספים אלה מחדש, כחלק מהתקציב של התקנה.
- עבודות הפיתוח לשנת 2023 קטנו בכ-40% לעומת עבודות הפיתוח בשנת 2022.
- "שישי שבת ישראלית" – התקבל תקציב ממשרד המורשת להמשך הפעילות, זה נוצל בחודשים אוגוסט (עת התקבל התקציב) הפרויקט הופסק עם פתיחת המלחמה.

מחלקת כספים בצל המלחמה

- ב-7.10 הופסקה הפעילות של "שישי שבת ישראלית" ולא התחדשה מאז.
- הכנסות מכניסות מבקרים פחתו משמעותית.
- כחלק מהיערכות תקציבית – עובדים רבים באתרים וממחלקות נוספות במועצה הוצאו לחל"ת.
- המועצה הגישה שתי בקשות למענקים מהמדינה בגין ירידה בהכנסות.
- מחלקת הכספים ייעדה תקציבים לצורך שיקום ועזרה למפונים בדרום.
- כתוצאה מהמשך הלחימה והערכות לקיצוץ בתקציבים נוספים לשנת 2024, נערכה המועצה למספר תרחישים, כפי שהוצגו בוועדת הכספים ובוועד המנהל כחלק מהישיבות השוטפות.
- התחיל תהליך מיפוי מקורות לגיוס כספי תרומות מהארץ ומהעולם, לטובת תהליכי שיקום באזורים שנפגעו כתוצאה מהמלחמה.

מערך התיירות

- מערך התיירות התמקד השנה בהקמת פרויקט - כרטיס "ציוני דרך" בשיתוף משרד המורשת. מטרת הפרויקט היא לייצר כרטיס משולב לאתרי המורשת, המבוסס על מגוון אירועים וכניסות לאתרים, וכן להשקיע תקציבים בהכשרת מנהלים, ביצירת מוצרי תיירות חדשים ומסלולי תיירות מבוססי אתרי מורשת בכל אחד מאשכולות התיירות בארץ
- נערך סקר עומק למחירי הכניסות לאתרים, הכולל המלצות למעבר למחירון אחיד לכלל האתרים.
- המערך נמצא בעיצומו של אפיון אתר אינטרנט מכירתי שיווקי, דוגמת gojerusalem ו-Booking.
- בעקבות אירועי ה-7.10, נכנס מערך התיירות למתכונת חירום במטרה לייצר מספר רב של סיורים, ובוצעו התאמות למצב.

תחום חינוך ואתרי מורשת

פורומים למנהלי אתרי מורשת (ארגון הגג)

הפורומים המחוזיים למנהלי אתרי המורשת עסקו בפיתוח מוצרים תיירותיים של כל אתר ושל המרחב התיירותי. כמו כן, הושם דגש על ייעול השיווק והקידום של האתרים, פילוח קהלים, שימור לקוחות, תכנון גאנט שנתי ועוד. בחודשי הקיץ, יצאו הפורומים לספורים לימודיים באתרי מורשת, בדגש יוזמות תיירותיות.

שדרוג אתרים – בשיתוף משרד המורשת ואתרי הביקור

במהלך השנה הגיעו לסיום פרויקטים רבים, שאושרו במסגרת "קול קורא שדרוגים 2022" - שהתמקד בשדרוג הפוטנציאל התיירותי של אתרי המורשת.

הכשרות לצוותי אתרי המורשת

פורום רכזות ורכזי הדרכה - מפגשי הפורום עסקו ביצירת משחקים והפעלות מותאמים לאתרי מורשת, בפיתוח סדנאות יצירה באתרים, בתכנון אירועי תוכן ובבניית תוכנית עבודה שנתית לאתר.

כנס מנהלים - הכנס הארצי לאתרי מורשת בנושא "תיירות מתחדשת" התקיים זו השנה ה-13, במרכז הכנסים בשפיים. בכנס השתתפו כ-180 מנהלי ומנהלות אתרי מורשת, וכן נציגים ממשרד התרבות והספורט וממשרד המורשת, ושותפים מהאקדמיה ומהתחום.

קורס מדריכים - הקורס התמקד בפדגוגיות חינוכיות בהדרכה באתרים בין מדריכים מאתרי המורשת.

כנס לתכנון תוכנית עבודה שנתית - נערך בשיתוף עמותת לוטם לפיתוח אירגוני, ועסק בתוכנית השדרוגים כאמצעי למינוף האתר, ובבניית תוכנית שנתית רחבה.

השתלמויות נושאיות - במחצית הראשונה של השנה, נערכו מספר השתלמויות נושאיות שהתמקדו בנושאי תיירות, כלים דיגיטליים, נגישות ועמידה מול קהל.

הכשרות חיצוניות

השתלמויות למורי דרך. מוזיאון העלייה הראשונה, זכרון יעקב

הכשרות למורי דרך - במהלך השנה התקיימו השתלמויות למורי דרך, לחידוש הרישיון במשרד התיירות. בהשתלמויות נחשפו מורי הדרך לעולם השימור, וביקרו באתרי מורשת בכל רחבי הארץ. בימי המלחמה, השתלמויות התקיימו על פי הנחיות פיקוד העורף ומשרד התיירות.

השתלמות תוקן למדריכי טיולים - נערכו השתלמויות לחידוש תעודת מדריך טיולים בנושא השימור והשילוב עם עולם הטבע והטיולים, במטרה לאפשר להם לעסוק בנושאים אלה בהדרכות תלמידים.

קורס נאמני שימור - בחודש מאי 2023 הסתיים מחזור י"ד של הקורס. בקורס השתתפו כ-30 איש. הקורס משלב לימודים פרונטליים וסיורים מקצועיים. עקב המלחמה, קורס נאמני שימור תשפ"ד, יפתח בראשית 2024.

שירות לאומי באתרי המורשת - ברבעון האחרון, כלל המערך תשעה מרכזי הדרכה בפריסה ארצית. במערך משרתים 43 בנות ובנים, מתוכם 12 בנות שירות הממשיכות לשנה שנייה במועצה לשימור אתרים. כל אחת ואחד מבני ובנות השירות מדריכים לפחות בשני אתרי מורשת במרחב, מדריכים קבוצות ובודדים, מסייעים בפיתוח תוכן, בקידום אתרי המורשת במדיה וברשתות החברתיות, בשיווק ובעבודת הארכיון, והינם חלק בלתי נפרד מצוות אתרי המורשת בהם משרתים.

מתנדבים למורשת - מערך המתנדבים מונה למעלה מ-750 מתנדבים ומתנדבות. רכזי המתנדבים הם חוליה משמעותית במערך, ועל כן הם עוברים הכשרות מקצועיות בנושאי ניהול התנדבות, שימור ומורשת. זאת, על מנת לחברם לתפקיד ולעשייה משמעותית.

הכשרה מקצועית למתנדבים - בשנה האחרונה נערכו סדנאות "לספר את הסיפור", שנתנו למשתתפים כלים לכתיבה ולהצגה של סיפורי מורשת וסיפורים היסטוריים. הסיפורים קובצו לחוברת, והוקלטה סדרת הסכתים (פודקאסטים) בה מקריאים המתנדבים את הסיפור אותו כתבו בסדנה.

כנס ההוקרה הארצי למתנדבים - נערך בחודש מאי בבית התותחן בזכרון יעקב וכלל הרצאות וסיורים.

"שישי שבת ישראלית" - יוזמת "שישי שבת ישראלית", שיצאה לדרך במרץ 2021, פעלה לסירוגין במהלך שנת 2023. בתקופה בה פעלה (ינואר-מרץ ואוגוסט-ספטמבר), היוזמה אפשרה לעשרות אלפי מבקרים לפקוד את אתרי המורשת וליהנות מחוויה ערכית ללא תשלום. הפעילות פסקה עם פרוץ המלחמה ולא חודשה.

פרויקטים חינוכיים:

"אמץ אתר" - במהלך השנה, פעלו מספר פרויקטים של תוכנית "אמץ אתר" בבתי הספר וגם בבתי הספר במגזר הערבי צ'רקסי. לראשונה, התקיים הפרויקט בבית ספר מהמגזר הבדואי ביישוב ואדי סלאמה.

קורס שימור וחינוך במכללת אלקאסמי - בחודש מאי הסתיים המחזור השלישי של קורס שימור וחינוך במכללת אלקאסמי שבבאקה אל גרבייה. הקורס מיועד לסטודנטים בשנה ג' במסלול הוראת מדעים, וחושף את המשתתפות לעולם השימור ולתוכנית "אמץ אתר".

מערכת גפ"ן - מערכת הזמנות חדשה של משרד החינוך, דרכה נחשפים בתי הספר, מורות ומנהלות, לתוכניות ולתכנים חינוכיים. במסגרת תוכנית זו, מחלקת החינוך של המועצה לשימור אתרים מרכזת כ-120 אתרי מורשת. תוכנית גפ"ן חשפה בפני המורות והמנהלות את אתרי המורשת, ואת ערכם.

עלון על"ה חדש - עלון היוצא לאור על ידי מינהל חברה ונוער ומנהלת של"ח, יחד עם גופים ירוקים נוספים. העלון מיועד לרכזי טיולים, למורים לשל"ח, למדריכי טיולים ולעוסקים בטיילות החינוכית. המועצה לשימור אתרים שותפה בכתיבה לעלון זה.

אירועים - בשיתוף משרד המורשת, משרד התרבות והספורט, הרשויות ואחרים

מפה ומצה - התקיים בחול המועד פסח. בפסטיבל התקיימו סיורים והדרכות, הצגות וסדנאות בנושא שימור ב-12 אתרי מורשת בפריסה ארצית שנפתחו ללא עלות למבקרים.

יום העצמאות באתרי מורשת - לציון 75 למדינה, נפתחו 75 אתרי מורשת ללא עלות.

יום ירושלים - אתרי המורשת בירושלים פתחו את שעריהם לקהל הרחב ללא עלות, ובשש שכונות התקיים הפנינג שכונתי - "ירושלים של מורשת".

אירועי פורום הרצל - התקיים במוזיאון בית ראשונים בהרצליה. בפתיחת היום, הגיעו תלמידי כיתות ה' מביה"ס "גליל ים", ועברו בתחנות שונות אותן הפעילו בנות השירות הלאומי. לאחר מכן, נערך טקסט במעמד ראש עיריית הרצליה, בו נכחו תלמידים ומתנדבים מהעיר.

קיץ מורשת בצפון - במהלך שני סופי שבוע של חודש אוגוסט התקיים בגליל העליון וברמת הגולן. בפסטיבל לקחו חלק אתרי המועצה לשימור אתרים, רשות הטבע והגנים ורשות העתיקות. התקיימו מגוון פעילויות לכל המשפחה, ומופע מרכזי לכל המשפחה במתחם "צנובר" ברמת הגולן.

קיץ משפחתי באתרי מורשת - במהלך חודש אוגוסט, הוצעו בכ-70 אתרי מורשת ברחבי הארץ, מידי יום בשעה 11:00, סיורים למשפחות בעלות מופחתת. הפעילות התקיימה ביוזמת משרד המורשת ובשיתוף מערך התיירות, ואפשרה למשפחות רבות להנות מביקור ערכי ומעשיר באתרי מורשת.

שילוב מופעי הרכב מילה במוזיאון העמק. צילום: מוזיאון העמק

שילוב מופעי הרכב מילה במוזיאון העמק - מופע הרכבים מוזיקליים ביוזמת ובתמיכת המועצה לשימור אתרים. באירוע לקחו חלק 230 זמרים, אליהם הצטרפו מבקרי המוזיאון.

כנס השביל הירוק - התקיים בסוף דצמבר בגן הבוטני בירושלים ועסק בתחום החינוך לקיימות. הכנס, ביוזמת עמותת צעד ירוק והמשרד להגנת הסביבה, ושותפים לו המרכז האקדמי לוינסקי וינגייט והמועצה לשימור אתרים.

פרסום רגעים של אור

שבוע מורשת - יוזמת משרד המורשת

השנה נבחרה המועצה להוביל את שבוע המורשת, בכותרת "רגעים של אור" בשיתוף משרד המורשת, רשות הטבע והגנים ורשות העתיקות, ובמהלכו התקיימו מאות פעילויות מסוגים שונים ללא עלות. את האתרים פקדו עשרות אלפי מבקרים, והפעילות לוותה בפרסום בעיתונות וברדיו.

כמו כן, התקיימה במהלך שבוע מורשת סדרת הרצאות בזום בנושא שימור.

בנוסף, הופקו 1,000 ערכות צביעה ויצירה בנושאי חנוכה ומורשת. הערכות חולקו בפעילויות שנערכו במרכזי מפונים ובבתי מלון בהם שוהים מפונים באילת.

פעילות מקוונת

"זומורשת" - הופקו 10 סרטוני הדרכה באתרי מורשת לשידור בזום. המפגשים משודרים בלייב גם בפייסבוק ומועלים לערוץ היוטיוב של המועצה.

"גיבורות מקומיות" - עלה לאוויר ההסכת (פודקאסט) "גיבורות מקומיות", הכולל שמונה פרקים. בכל פרק בהסכת משוחחות מנהלות מוזיאונים ואתרי מורשת, חוקרות ואוצרות עם ד"ר שרון גבע על נשים בהיסטוריה.

מפגש מקוון - במסגרת שבוע שימור אתרים, ולרגל הוצאת הספר "יומן מסע לארץ חדשה במולדת עתיקה", התקיים מפגש זום מיוחד, בנוכחות יותר מ-100 משתתפים. במהלך המפגש שוחחו מנכ"ל המועצה, עמרי שלמון, ומחבר הספר, פרופ' אריאל פלדשטיין מהמחלקה ללימודי א"י באוניברסיטת אריאל, על תהליך כתיבת הספר, על אתרי המורשת המוזכרים בו ועל השילוב של רומן ספרותי עם מציאות היסטורית, בעקבות "אלטנוילד".

הפקת סרטונים לקהל הדתי והחרדי - בשיתוף עם "מלכהלי - הבית של הילדים", הופקו שני סרטונים המיועדים לקהלים צעירים במגזר הדתי והחרדי. מטרת הסרטונים לעודד ביקורי משפחות באתרי המורשת המותאמים לאוכלוסייה הדתית.

אירועים בשיתוף עם אתרים - סיוע בהפקת אירועים ביוזמת האתרים וחשיפתם לקהלים חדשים.

שבוע השירה הראשון - בשיתוף עם עמותת הליקון, התקיימו במהלך אוקטובר ערבי שירה במחנה המעפילים עתלית בנושא הגירה ונדודים, ובבית הפלמ"ח, לציון 100 להולדתו של חיים גורי.

המסרה

קבוצות עבודה

השנה פעלו שתי קבוצות עבודה: קבוצת השילוט וקבוצת התכנון. הקבוצות נפגשו מספר פעמים וגיבשו מסמך תובנות.

קורסים

קורס הדס"ה - הדרכה מבוססת המסרה.

קורס תמר"ה - תכנון מבוסס המסרה – סיים תהליך למידה שכלל הכנת תוכנית המסרה למוקד עניין באתר תל אפק.

תמר"ה מתקדמים - הקורס מבוסס על מפגשי סיור אחת לחודשיים, שבהם דנים בסוגיות בהמסרה הקשורות לעולם העשייה של חברי הקורס.

התכנים של הקורסים מפותחים תוך שיתוף פעולה עם ארגון ההמסרה האירופי Interpret Europe .

אירועים

סיור מאחורי הקלעים של ההמסרה התקיימו מדי חודש באתרים שונים ברחבי הארץ. כנס המסרה - עסק ב"המסרה רגישה", התקיים במוזיאון הטבע בת"א.

פרסומים

מידעון הרואה אור מידי רבעון ובו האירועים של ההמסרה, מאמרים, תחת הכותרת "אצלנו בחצר". כל המאמרים מפורסמים גם באתר ההמסרה: [./https://interpretation.co.il](https://interpretation.co.il)

פעילות פורום ההמסרה הופסקה בחודש נובמבר 2023. הפעילות בשיתוף משרד המורשת, רשות הטבע והגנים, קק"ל וגופים נוספים.

מחלקת חינוך בצל מלחמה

"אוטופעם" - בשבוע הראשון למלחמה החל צוות תחום חינוך להפעיל את הנגרר "אוטופעם", ובו ערכות פעילות ניידות בהם משחקים והפעלות בנושאי שימור. הפעילות נעשתה בסיוע צוותי אתרים, מתנדבים ובנות השירות הלאומי. התקיימו עשרות פעילויות במוקדי ריכוז מפונים - מאזור הכנרת ועד אילת.

נערכו גם פעילויות בבתי הספר במועצה מקומית. שדות נגב, ביישובים שלא פונו (מרחק של 9 ק"מ מהגדר).

סדנאות שימור בבתי הספר לילדי מפונים - עם התחלת ההתארגנות להקמת בתי ספר במרכזי מפונים, פותחו שש סדנאות ושיעורים בנושאי שימור לגילאי בית ספר יסודי. הפעילות מופעלת על ידי צוות תחום חינוך, בסיוע בנות השירות הלאומי.

חלוקת ערכות יצירה "מלאכת השימור" - בחודש הראשון למלחמה, חולקו אלפי ערכות יצירה בריכוזי מפונים ברחבי הארץ, ובמקלטים באזור השפלה והדרום. חולקו גם משחקי "דאבל" וחוברות קומיקס.

"ילדים יוצרים שימור" - תכנים מקוונים ללמידה, משחקים והפעלות בנושאי שימור ומורשת. התכנים הועלו לאתר המועצה ונרשמו אלפי כניסות. בשבועות האחרונים, החלו לעלות לאוויר תכנים רבים שפותחו על ידי צוותי האתרים ובנות השירות הלאומי. תכנים אלה משמשים אותם בפעילויות במרכזי מפונים ובפעילויות מקוונות לילדים ונוער.

מאגר הרצאות - מגוון הרצאות בתחומי שימור, אדריכלות, היסטוריה ומורשת, שנוצר עבור המפונים. ההרצאות מועברות על ידי מנהלי מחוזות במועצה, מנהלי אתרים, מתנדבים, אדריכלי שימור ואחרים.

טקס 30 למלחמה - לציון חודש למלחמה, וביזמת נשיא המדינה, התקיים טקס במחנה המעפילים עתלית שיועד לעובדי המועצה. מנכ"ל המועצה פתח את הטקס, ואחריו דיברו נציגים מאתרי המורשת ומגרעין השירות הלאומי.

קשר עם הקהל הרחב

מפגשים מקוונים - מדי שבוע נערכים שלושה מפגשים מקוונים לקהל הרחב:

"**זומורשת**" - סיור וירטואלי מודרך באחד מאתרי המורשת.

"**מתחברים למורשת**" - הרצאות בנושאי שימור ומורשת.

"**ילדים מתחברים למורשת**" - מפגש זום לילדים שרוצים להכיר ולהתחבר לסיפור המורשת שלנו בארץ.

ניוזלטר - אחת לחודש, מופצים תכני התחום לקהל הרחב, מידע על פעילויות ואירועים קרובים. בחודשים נובמבר ודצמבר הותאם התוכן לתקופה, והופצו חומרי יצירה לילדים, סיורים וירטואליים, הסכתים ועוד.

איגרות לציון מפגש הרצל והקיסר ונ"ט בנובמבר - איגרת אחת נכתבה על ידי עו"ד אילן שלגי, יו"ר פורום הרצל, והאיגרת השנייה על ידי פרופ' אריאל פלדשטיין.

קשר עם אתרי המורשת

במהלך התקופה צוות תחום חינוך יצר קשר יומיומי עם צוותי אתרי המורשת כדי לתת מענה לכל תחום שנזקקו לו.

צוות תחום חינוך מרכז מידע ונתונים אודות פתיחת אתרי מורשת ברחבי הארץ, ומסייע בפרסום האתרים הפתוחים.

צילומים: תחום חינוך ואתרי מורשת

מרכזי הדרכה

שירות לאומי באתרי המורשת - התקיים קשר אישי עם בנות ובני השירות הלאומי. במהלך תקופה זו, הם הוכשרו לייצר תכנים דיגיטליים, להעביר הדרכות בזום, להפעיל את פעילויות "אוטופעם" וסדנאות שימור בבתי הספר במרכזי המפונים.

מערך מתנדבים למורשת - צוות תחום חינוך בקשר הדוק עם רכזי ורכזות המתנדבים. נערכו מפגשים מקוונים למתן הכשרה וכלים לפיתוח תוכן דיגיטלי בעת הזו, והם מסייעים לצוותי האתרים בכך.

עבודה עם כוחות הביטחון

התקיימו באתרי המורשת הדרכות ללא עלות לחיילים בסדיר ובמילואים. בתיאום עם משרד הביטחון, מרכז תחום חינוך את הפניות לפעילויות ולסיורים בתשלום, על מנת לאפשר לאתרי המורשת הכנסה בימים אלה.

צילום: מוזיאון מורשת צאן ברזל

צילום: אחוזת דוברובין

עד פרוץ המלחמה, פעלה המחלקה, כמדי שנה, על מנת לייצר נוכחות תקשורתית רבה ככל האפשר, תוך שהיא ממשיכה לחזק את מעמד המועצה לשימור אתרים לא רק כגוף המוביל בארץ בתחום השימור הפיזי, מניעת הרס אתרים, שיקומם והשמשתם, אלא גם כגורם משמעותי בתחומי תיירות, חינוך, פעילות ציבורית והתנדבותית.

פעילות המחלקה לאורך כל השנה נעשתה מול כל כלי התקשורת - ארצית, מקומית, כתובה, אלקטרונית וכו', תוך שימת דגש על מאמץ להגביר את הפעילות התקשורתית היזומה מצדנו, ובמקביל לתת מענה מיידי וממוקד לכל פנייה של התקשורת אלינו.

בחלק מהמקרים, יצאו ההודעות לתקשורת תוך שיתוף פעולה עם דוברות משרד המורשת, דוברי רשויות מקומיות ועוד.

בתחום השימור, פעלנו רבות להכניס לתקשורת ידיעות על התחלה וסיום של מיזמי שימור, ועל מאבקים למניעת פגיעה במבנים ובאתרים היסטוריים.

דוברות בצל המלחמה

מאז תחילת המלחמה, התמקדה מחלקת הדוברות בעבודת המועצה בזמן מצב החירום, ובמרכזן הפעילויות למען המפונים. במקביל המשיכה לקדם מאבקי שימור, אירועים באתרי מורשת ופעולות אחרות.

ריכוז קטעי עיתונות אוקטובר-נובמבר 2023

ריכוז כתבות וידיעות שהתפרסמו בכלי התקשורת השונים על פעילות המועצה מאז ראשית אוקטובר. מטבע הדברים, חלק משמעותי עוסק בפעילות יזומה עקב המלחמה.

- סיורים וירטואליים באתרי מורשת בזמן המלחמה
- שילוט אתרי מורשת ברעננה
- עמדת המועצה לשימור בנוגע לפתיחת שערי מקווה ישראל לציבור הרחב
- עמדת המועצה לשימור בנוגע לפטור מהיתר בנייה למרחבים מוגנים
- התנגדות המועצה לשימור בנושא הקמת מלון בגבעת התנ"ך בירושלים
- "שברון לב" - תערוכה בסימן 7 באוקטובר בבית יגאל אלון
- ידיעות אחרונות - "תמונות מספרות" על גשר הישנה
- מבנים היסטוריים בטבריה נמצאים בסכנה
- הצעות לפעילות בזמן המלחמה באתר YNET: ילדים יוצרים שימור
- הצעות לפעילות בזמן מלחמה באתר YNET: סיורים וירטואליים חגיגיים
- פרויקט תיעוד מורשת העיר בטירת כרמל
- כתבה (באנגלית) על בית עגנון בערוץ i24 News

סיורי שימור מורשת

התוכנית השנתית של סיורי שימור מורשת הושפעה מאירועי המחאה, שהתקיימו בחודשי ינואר-יוני, ובהמשך ממלחמת "חרבות ברזל".

אירועים אלה יצרו "שגרת סיורים" בתנאי חוסר וודאות, שנמשכה עד סוף השנה. התוכנית השנתית כללה 28 סיורים חד יומיים - שנקבעו לימי חמישי, שישי ושבת - וקמפוס אחד. במהלך החודשים ינואר-יוני התקיימו 12 סיורים, בהם השתתפו כ-250 מטיילים. במהלך החודשים אוקטובר-דצמבר התקיימו 5 סיורים, בהם השתתפו כ-95 מטיילים. כמחצית מהמטיילים חברי העמותה והנוספים ידידים (מטיילים חדשים). עלייה במספר נרשמים חדשים: להערכתנו, עלייה זו מקורה בהעדפת מטיילים לצאת לסיורים ברכבים פרטיים, והאפשרות להזמין סיורים ישירות דרך אתר האינטרנט של המועצה.

תכני הסיורים: עסקו בסוגיות ובדילמות השימור הפיזי, בסגנונות אדריכליים ובמורשת רוחנית של דמויות, תרבויות ותקופות.

מדריכים: בעלי ניסיון וזיקה לנושא השימור. אנו נעזרים גם במנהלי אתרים ובמנהלי מחוזות של המועצה לשימור אתרים, המכירים את עבודות השימור באזורים בהם הם פועלים.

ערוצי פרסום:

- אתר האינטרנט של המועצה, בעמוד "סיורי מורשת". השנה התאפשר הזמנת סיורים ורכישה באתר בדף הסיור.
- באמצעות ניזולטר המופץ במייל אחת לחודש לכ-7,000 נמענים.
- בעמוד הפייסבוק של המועצה.
- בחוברת "התוכנית השנתית", המופצת לנמעני המועצה.

מבקעת טבחה לכרי דשא הישנה.
צילום: מיכאל גינזבורג

"בריטים בנגב" - אתר סיירת שקד.
צילום: דרור הלוי

המחלקה ליחסים בינלאומיים

המחלקה ציינה השנה 15 שנים לייסודה. בימי המלחמה נחשפנו לחזית נוספת, המחיבת התמודדות בהיבט התרבותי הביטורלי, והיערכות מחודשת לנוכח האתגרים.

פרויקטים שהתקיימו במהלך השנה

הנושא המרכזי בו עסקנו השנה הוא "שימור המורשת התעשייתית". מדובר במגמה עולמית של שימוש מחודש במבנים ובאתרי תעשייה, לאור ההכרה בערכם התרבותי, האדריכלי, הקהילתי, האורבני והתיירותי.

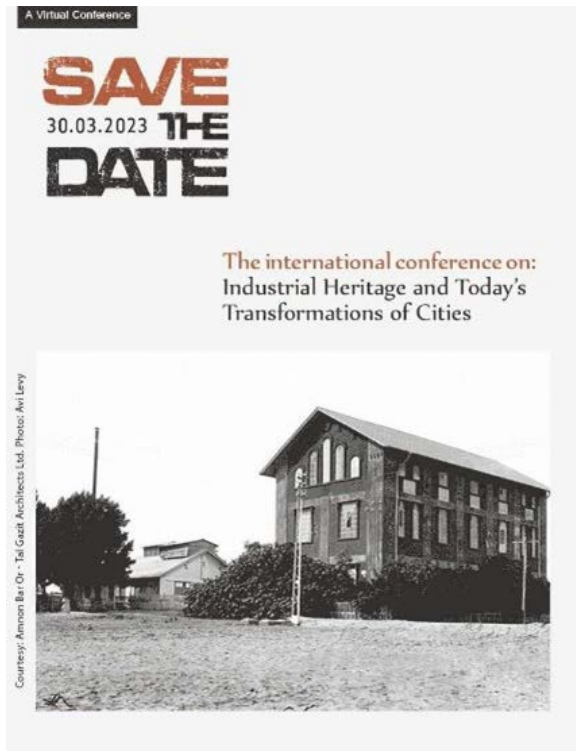
כנס בינלאומי בנושא "שימור מורשת תעשייתית כמנוף להתחדשות עירונית במרחב העירוני והכפרי"

הכנס נערך בשיתוף משרד המורשת, משרד החוץ, מינהל התכנון, משרד התרבות והספורט, הקורפוס הדיפלומטי, TICIH (הוועדה הבינלאומית לשימור המורשת התעשייתית), מוסדות אקדמיה ומכונים מחקר, משרד המסחר והתעשייה/ לשכת הייצוא, ארגוני השימור, משמרי המורשת והוועד הישראלי לאונסק"ו.

בכנס הוצגו יוזמות מוצלחות מרחבי העולם של שימור והשמשה מחודשת של מבנים ומתחמים תעשייתיים, הגנה ושימור הערך האוניברסלי, מדיניות תכנון המגיבה לשינויי האקלים ויישום פיתוח בר קיימא, שיתוף קהילות מורשת כחלק משימור, שימור תעשיית ומלאכות מסורתיות בהיבט חברתי, כלכלי ותיירותי, שימוש ופיתוח אתר מורשת ועוד.

משלחת מקבלי החלטות

ביוני 2023 יצאה משלחת של מקבלי החלטות לאזור הרורגביט, שבמדינת נורדרין וסטפליה שבגרמניה. האזור מהווה דוגמה ברמה בינלאומית לאזור תעשייתי מזהם, שעבר מהפכה בעקבות שינוי התפיסה. מבני מכרות הפחם והמפעלים הכבדים הוסבו למוסדות תרבות. מטרת המשלחת היו ללמוד מניסיונם של אחרים, לחשוף את המשתתפים לידע

צילום: חברי המשלחת

צילום: חברי המשלחת

צילום: תמר טוכלר

בינלאומי עדכני, תוך התמקדות בפרקטיקה טובה ברמת המיקרו והמאקרו של התחום, ולהציג יוזמות מוצלחות של שימור והשמשה מחודשת של מבנים ומתחמים תעשייתיים.

בין חברי המשלחת היו מקבלי החלטות בתחום השימור, מנהלי מחלקות שימור, יועצי שימור, עובדי מחלקות וצוותי שימור ברשויות מקומיות, מחוזיות וארציות, נציגי מינהל התכנון ומשרדי ממשלה רלוונטיים, מתכננים, אדריכלים, קבלנים ומהנדסים המתמחים בתחום שימור המורשת, ובכירים מארגוני השימור.

אירוח מר הריטג, ראש בית הספר לשימור מקלן, גרמניה, עימו המועצה מובילה את פרויקט המתמחים במימון ממשלת נורדריין-וסטפליה. דרך פרויקט זה, הגיעו אלינו מתמחה בציורי קיר - שחשף ציורים בבית המנהלה במקוה ישראל - ומסתת אבן.

הופק סרטון על המורשת תעשייתית:

<https://www.youtube.com/watch?v=UltrpzJrqWU>

תחום סטטוטוריה, מחוזות ופיתוח מדיניות שימור

התחום אחראי על פיתוח השתלמויות מקצועיות בתחום השימור הפיזי והסטטוטורי בתוך הארגון, ומול גורמי התכנון השונים ברשויות המקומיות, המחוזיות והארציות, ופועל לתכלול מידע ארצי ופיתוח מדיניות שימור לפי מתווה שאישרה הנהלת המועצה. התחום מרכז את פרום מנהלי המחוזות, ומקיים מפגשים המיועדים להעשרה.

אתגר נוסף אותו קידמנו במשותף: תמ"א 40 א/1/1 - תמ"א בנושא מיגון שקידמה המדינה, שעיקרה קידום מיגון גם ללא מתן היתרים, מהלך שעשוי לפגוע ולסכן את השימור בישראל. במהלך משולב שהובילה המועצה - תוצר של עבודה משותפת של כלל מנהלי המחוזות במועצה לשימור אתרים והמחלקה המשפטית, מתוך רצון לתת מענה ולהבטיח מציאת פתרונות מיגון מיטביים ומצילי חיים לציבור הרחב ברחבי הארץ, לצד שימור ערכי המורשת - הגישה המועצה השגה שהתקבלה בחלקה.

תוכניות הכשרה מקצועיות:

תוכנית קדם - בדצמבר 2023 התקיים במכון איילון אירוע לציון סיום המחזור הראשון של תוכנית קדם - תוכנית מנהיגות בתחום המורשת, שמטרתה להכשיר שכבת מנהיגים מקצועית בתחום המורשת התרבותית בישראל. במרכז התוכנית התקיימה סדנת יזמות ומנהיגות באוניברסיטת NYU באבו דאבי. כמו כן, נפתח המחזור השלישי של התוכנית באירוע שהתקיים במחנה המעפילים עתלית.

התוכנית מתבצעת בהובלה משותפת של משרד המורשת, המועצה לשימור אתרים, רשות העתיקות, רשות הטבע והגנים ואוניברסיטת בן גוריון.

לגעת בחומר - במאי 2023 נפתח מחזור נוסף של תוכנית השימור "לגעת בחומר" - תוכנית משודרגת למשמרים.

סדנת הכשרה למהנדסים ברשויות המקומיות - התקיימה ביולי 2023.

תוכנית משמרי המורשת הבנויה באוניברסיטת חיפה - נפתחה בספטמבר 2023, אולם הופסקה בשל המלחמה.

הרחבת השטחים הפתוחים לשימור - בדצמבר 2023 הוגש למינהל התכנון מסמך מטעם רט"ג, בסיוע פורום מנהלי המחוזות של המועצה.

מחלקת קשרי שותפים

בימים כתיקונם, לצד השותפות ההדוקה עם גורמים ממשלתיים שונים, מטפחת המועצה לשימור אתרים קשרים עם ארגונים, קרנות פילנתרופיות ותורמים פרטיים.

אחד הארגונים המובילים, עימו משתפת המועצה פעולה שנים ארוכות בפרויקטים ברחבי הארץ, הינו **Jewish National Fund - USA**.

השנה התארחו משלחות, קבוצות ושותפים באתרי המורשת. ביניהן משלחת נשים, משלחת מנהיגות צעירה ומשלחת של גמלאים.

בחודש פברואר נערך ביקור של משלחת צוות המשימה לנושא אתרי המורשת מטעם JNF-USA. יחד עם חברי המשלחת ונציגי הוועד המנהל – התקיים ביקור באתרים מרכזיים ברחבי הארץ.

בחודש אפריל במסגרת חגיגות 75 למדינה, נחנכה מבואת הכניסה החדשה במכון איילון, יחד עם משלחת JNF-USA. בפרויקט תמכו שותפים ותורמים רבים, והמפגש החגיגי - בהובלת ד"ר סול ליזרברם, נשיא JNF - היווה ציון דרך חשוב בפיתוח האתר.

כמו כן, הושלם פרויקט הנגשה במכון איילון, הכולל התקנת מעלית ובניית מדרגות רחבות. הפרויקט הושלם בעזרת תורם JNF, סטיב אולסון ותורמים נוספים.

פיתוח נוסף במכון איילון - שטח וגינה חווייתית במתחם - יצא לדרך בתרומתם של לורן והרולד אייסלין מצפון ניו יורק.

שיתוף פעולה עם קרנות פילנתרופיות - הקרן המשפחתית של ד"ר מרים ושלדון אדלסון, קרן עזריאלי, קרן יק"א ועוד.

מחלקת קשרי שותפים המועצה בצל המלחמה

אירועי 7.10 השפיעו גם על האופן בו המועצה מתנהלת מול שותפים ותורמים בארץ ובעולם. פעלנו לגיוס משאבים ושותפים, על מנת שהצוותים יוכלו להמשיך בפעילות חינוכית בקרב המפונים. הצוותים המקצועיים של המועצה שוקדים גם על תוכנית לשיקום אתרי המורשת שנפגעו בנגב המערבי, וגם במקרה זה הקשרים עם תורמים ושותפים פוטנציאליים חשובים מאוד למימושה העתידי של התוכנית.

במסגרת המאמצים לגייס תמיכה להמשך הפעילות שהוזכרה לעיל, נציגי המועצה - נועה גפן, מנהלת מחלקת קשרי השותפים, ושחר הרמלין, דובר המועצה, השתתפו בכנס השנתי של JNF-USA, שנערך בסוף נובמבר בדנבר, קולורדו. הכנס, בנוכחות אלפי נציגים מרחבי ארה"ב, עמד בסימן תמיכה איתנה בישראל ובסיוע בעת המשבר שפקד אותנו.

מדיה חברתית, כתבות ומאמרים – לשמירה על קשר עם קהל התומכים שלנו מעבר לים, המשכנו לשתף בפייסבוק, באינסטגרם ובבלוגים תכנים רבים אודות האתרים ותוכניות הפיתוח המבוצעות ברחבי הארץ. בנוסף, הושקע מאמץ רב בכתיבה ובפרסום של כתבות בעיתונות ובערוצי טלוויזיה באנגלית.

נינה פול ומשלחת נשים מבקרות במכון איילון

ביקור של משלחת - צוות המשימה, מטעם JNF-USA במחנה המעפילים עתלית. פברואר 2023

קביעת מזוזה בכניסה למבואה במכון איילון על ידי ד"ר סול ליזרברג, נשיא JNF. אפריל 2023

לורן והרולד אייסלין בביקורם במכון איילון. יוני 2023

המבואה החדשה במכון איילון

JLIM מבקרים באתר מחנה המעפילים עתלית 2023

סטיב אולסון בביקורו במכון איילון 2023

הכנס השנתי של JNF-USA, דנבר, קולורדו. נובמבר 2023

צילום: נועה גפן ושחר הרמלין

תחום מידע ופרסומים

מידע מקוון

אתר האינטרנט של המועצה: מענה לפניית השונות, עדכונים שוטפים, העלאת חוברות, כולל עבודה מול גורמי חוץ, שילוב תוכנית גפ"ן באתר והמשך פיתוח שלו. נעשתה עבודת הנגשה של כתבי העת וחוברות שהפיקה המועצה במהלך השנים, והחומרים עלו לאתר המועצה.

אתר אינטרנט לרכישה מקוונת: תהליך רכישת כרטיסים לאתרי המורשת של המועצה, לאירועים, לספרים, סיורי המועצה, פרויקט "שישי שבת ישראלית" ועוד - עבר כולו לאתר המועצה. האתר מתמשק ישירות עם חשבשבת.

תוצרי תחום חינוך למכירה באתרי המורשת -

- השנה, נפתחה לראשונה עבור אתרי המורשת האפשרות לרכוש במחיר מוזל את התוצרים של תחום חינוך, כדי למכור אותם באתרי המורשת במחיר בו הם נמכרים באתר האינטרנט של המועצה.
- הועלו לאתר המועצה בעמוד ייעודי הקלטות של כל הסיורים הווירטואליים של תחום חינוך שצולמו באתרי מורשת בשנים האחרונות.

פייסבוק: מענה לפניית במסנג'ר, עדכונים שוטפים על אירועים קרובים ועל אירועים שהתרחשו. העלאת תכנים ומענה לפניית. עבודה שוטפת מול חברות היח"צ.

אינסטגרם: חשיפת המועצה לקהלים צעירים באמצעות העלאת תמונות באופן תדיר, בעיקר תמונות של פרויקטים לאחר סיום העבודה בהם.

ווטסאפ: במהלך חודש אוקטובר נפתחה קבוצת ווטסאפ חדשה, שמרכזת את כל הפעילויות והאירועים. כיום, יש בקבוצה מעל 700 חברים. אנו רואים אחוז הקלקות גבוה והיענות למגוון הפעילויות המפורסמות בקבוצה.

דיגיטציה

מאגר מידע:

ארכיון דיגיטלי הכולל: מסמכים, תוכניות הנדסיות, פרוגרמות, תמונות, חומרי אודיו ווידאו. הארכיון ישרת בשלב ראשון את עובדי המועצה, ובהמשך ייחשף בחלקו לציבור.

מאגר המידע הוקם ויושב במערכת ניהול ארכיון של חברת IDEA Arc. תחום מידע ופרסומים אחראי על ניהול המערכת, שתכלול מאגרי מידע, עבור מטה המועצה ועבור כל אחד מהאתרים שהיא מפעילה (מכון איילון החל בעבודה לפני השדרוג). בוצע אפיון ויישום המערכת לפי צורכי המועצה. העבודה מתבצעת על פי השלבים הבאים:

- שלב ראשון: קבלת חומרים לקטלוג מכל מחלקות המועצה.
- שלב שני: קטלוג החומרים באמצעות חברת "גלבוש שירותי ארכיונאות" והעברתם לסריקה.

- שלב שלישי: העברת קבצי הקטלוג והחומרים לסריקה חיצונית.
 - שלב רביעי: העלאת החומרים עם הקטלוג למערכת IDEA.
- ניהול מאגרי המידע השונים מתבצע על בסיס נתונים משותף אחד, עם אפשרות לאחזור המידע בכל עת, ובכך מאפשר שקיפות, נגישות וניהול מתקדם של כל המידע והידע בארגון. בימים אלה, מתבצע ריכוז החומרים מהמחלקות השונות והקטלוג בתוך המחלקה.

בשלבי עבודה: מחלקת תחום מידע ופרסומים ותחום תכנון הנדסי ושימור פיזי.

הוצאת ספרים:

הספרייה ע"ש יהודה דקל – מועצה לשימור אתרי מורשת בישראל

לובש צורה

ד"ר יעל במברגר ואלעד בצלאלי

הספר מניח בסיס תאורטי לנושא אפיון מרחבי תצוגה, ומציג גם דרכי יישום. הספר הושק בינואר 2023.

קומיקס מגלי העבר: בחזרה לגימנסיה הרצליה

מחלקת חינוך ותחום מידע ופרסומים

המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל הפיקה לראשונה ספר קומיקס, המביא את סיפורה של הגימנסיה העברית "הרצליה" ומסייע בהנחלת ערכי השימור והמורשת לילדים צעירים. הספר הושק במאי 2023.

מצודות הטגארט - רקע היסטורי ומדיניות שימור

עו"ד טל בן נון ואדר' נאור מימר

חוברת המתבססת על מסמך מחקר ומדיניות, שבוצע על ידי משרד מימר נאור אדריכלות ושימור בע"מ. המסמך כולל רקע מן ההיסטוריה הרחוקה והקרובה על מבני מצודות הטגארט בארץ ישראל. הספר הושק באפריל 2023.

יומן מסע לארץ חדשה במולדת עתיקה

פרופ' אריאל פלדשטיין

הספר נכתב לקראת ציון 120 שנה לספרו של הרצל, "אלטנוילנד". זהו מיזם משותף למועצה לשימור אתרים - בהובלת המנכ"ל, עמרי שלמון, וחבר הוועד המנהל, עו"ד אילן שלגי - ולארכיון הציוני - בהובלת המנהל, ד"ר יגאל סתרי, ואוצרת ארכיון תיאודור הרצל, סוזן ברנס. הספר הושק ביולי 2023.

חברות ופרסומים שונים:

לוח שנה תשפ"ד: "מועדון השימור".

בית הדואר בנהלל: חוברת בסדרה "סיפור שימור". סדרה זו מסכמת את עבודות השימור על פרויקטים נבחרים. בין החוברות שיצאו עד כה: בית זינאתי, בית הכנסת בנס ציונה, בית חנה סנש בשדות ים ורבים אחרים.

פרסומים שונים: מבחר פליירים, פרוספקטים, חוברות, אגרות ברכה והזמנות לאירועים, ימי עיון וכנסים (חלקם בהפקה של תחום מידע ופרסומים, וחלקם בסיוע למנהלי מחוזות ואתרים, למחלקת חינוך ולמחלקת סיורים).

דפדפות אתרים: פרוספקטים לאתרי המורשת של המועצה, מקפלת הסיורים ועוד. סיוע בהכנת פרסומים מקוונים לפרסומי חוץ ולפרסומים במערכות של המועצה לשימור אתרים, הכולל עריכה, הגהות, התייחסות לתכנים, העלאה לאתר האינטרנט ולפייסבוק.

אירועים

יומן מסע לארץ חדשה במולדת עתיקה, התקיים ב-3 ביולי במוזיאון ראשון לציון.

פרסומים שיראו אור בשנת 2024

אתרים המגזין מס' 13: צפוי לצאת לאור בחודשים הראשונים של שנת 2024.

מדריך אתרי המורשת - מהדורה חדשה | מחלקת חינוך ותחום מידע ופרסומים
מדריך אתרי המורשת עבר מתיחת פנים עיצובית וטקסטואלית, ויוצא במהדורה חדשה ועדכנית. צפוי לצאת לאור בחודשים הראשונים של שנת 2024.

באדיבות משפחת הלל

חוברת האיורים של שלמה הלל | תחום מידע ופרסומים

ספר אלבומי של איורים שאייר נשיא המועצה, שלמה הלל ז"ל, במהלך שנות שירותו כשר וכחבר כנסת. צפוי לצאת לאור באמצע שנת 2024.

שימור באיור | אדריכל משה שפירא

מיטב איורי השימור של האדריכל משה שפירא בספר אחד, כולל פרק איורים מיוחד של אירועי 7.10. צפוי לצאת לאור באמצע שנת 2024.

חוברת הגשר הרומי | מיכה כהן

חוברת המביאה את סיפורו של הגשר הרומי על הירדן בגשר הישנה, ואת תהליך השימור המוקפד והמרתק שנעשה בשיתוף פעולה בינלאומי. צפוי לצאת לאור באמצע שנת 2024.

חוברת ארכיון הרצל |

הארכיון הציוני והמועצה לשימור אתרים החלו בשנת 2022 בפרויקט משותף לשימור פריטים מארכיון הרצל. חוברת זו מסכמת את עבודות השימור שנעשו בארכיון. צפוי לצאת לאור באמצע שנת 2024.

ספר 40 למועצה | יורם כסלו

בחנוכה, 17 בדצמבר 1984, התקיים במכון ון ליר בירושלים כנס היסוד של המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל. ספר 40 שנה למועצה אינו רק תיעוד של העבר, זוהי חגיגה של ההווה ומדריך לעתיד. צפוי לצאת לאור בסוף שנת 2024.

מחלקת משאבי אנוש ולוגיסטיקה

תחום פעילות משאבי אנוש ושכר:

מצבת כוח אדם – 102 עובדים חודשיים, 56 עובדים שעתיים (בעיקר מדריכים באתרי המועצה). במהלך 2023 נקלטו 40 עובדים חדשים ו-52 עובדים סיימו את עבודתם.

טיפול בנושאי כוח אדם:

- תשלומי שכר.
- עריכת משוברים.
- עריכת שימועים.
- התפטרות ופיטורים והוצאת מכתבי סיום העסקה, לרבות הנפקת טפסי 161.
- ניהול מערכת הנוכחות ובדיקת דיווחי הנוכחות באמצעות מערכת איסופית.
- תשלומים לקרנות הפנסיה, ביטוחי מנהלים וקרנות השתלמות.
- טיפול ומעקב אחר היזונים חוזרים של חברות הביטוח ותפעול שוטף מול חברת הסליקה.
- דיווחים שוטפים לביטוח לאומי ולמס הכנסה.

עיקר פעילות המחלקה נעשית במסגרת פורום משאבי אנוש ולוגיסטיקה, המתכנס אחת לשבועיים ומקיים דיונים בנושאים:

- גיוס, מיון ואיוש עובדים על פי הצורך.
- הכנת הסכמי עבודה.
- קידום ועדכון תנאי עבודה של עובדים.
- פניות עובדים ללימודים אקדמאיים, השתלמויות וקורסים מקצועיים במסגרת "ארגון לומד".
- מדיניות קליטת עובדים עם מוגבלויות.
- טיפול ביתרות ימי חופשה של העובדים.
- הליך פרישת עובדים לגמלאות.

אירועים והשתלמויות שהתקיימו השנה:

- סיור עובדים לצפון ולמרכז: סיור טעימות בשכונת התקווה ומפגש בגן הקסום - סיור בעכו.
- ברכות לרגל חגי תשרי תשפ"ד – מפגש עובדים במכון איילון, כולל ההרצאה "מסע חיים" של נדב פלמ"ח. במסגרת האירוע הוענק שי לילדי העובדים שעלו לכיתה א'.
- דיונים מול ועדת הרווחה לתיאום ביצוע אירועים וימי גיבוש לעובדי המועצה.
- יום האישה הבינלאומי - צוין בברכה ובשי לכלל עובדי המועצה.
- שי לט"ו בשבט.
- אירוע מיוחד לסיום החופש הגדול לילדי ונכדי עובדי המועצה.

לוגיסטיקה:

- רכש ותחזוקה של כלי רכב, וכן אמצעי תקשורת, מחשבים, ריהוט וכו'. מתבצעת עבודה שוטפת מול ספקים הנותנים שירות בתחומים אלה.

- במהלך השנה, נעשה טיפול מקיף במשרדים בקומה העליונה של המטה, שיפוץ השירותים בשתי הקומות במטה, מעבר של מחלקת חינוך למבנה מרכז המבקרים מקוה ישראל, העברת ציוד למכון איילון, הזמנת ביגוד קיץ וחורף ועוד.

מחלקת משאבי אנוש ולוגיסטיקה בצל המלחמה

מאז פרוץ המלחמה, עברה מחלקת משאבי אנוש ולוגיסטיקה לעבוד במתכונת חירום. יצירת קשר עם כלל עובדות ועובדי המועצה לסיוע במידת הצורך. משרדי המטה והאתרים המופעלים על ידי המועצה נסגרו, דבר שהצריך התארגנות לעבודה מהבית. בתיאום עם הנהלת המועצה, הוצאו 68 עובדים לחל"ת.

- התקיימה השתלמות מקוונת בזום בנושא "חוסן פנימי" עם ר"ח אלי סאלם, מאמן מנטלי.
- במחנה המעפילים בעתלית נערך מפגש עובדים ושיחה עם אלוף (מיל) אורי אור, יו"ר הוועד המנהל.
- המחלקה העבירה עשרות חבילות שי לעובדי המועצה ו/או בני משפחותיהם, הנמצאים בשירות סדיר ומילואים.

מפגש עובדים במחנה המעפילים עתלית

מפגש עובדים במכון איילון

סיור עובדים בבית ילין במוצא

סיור עובדים במגדל דוד, ירושלים

מחוזות המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל

- מחוז צפון
- מחוז ערבי צ'רקסי
- מחוז גליל מערבי, חיפה ומנשה
- מחוז מרכז
- מחוז תל אביב
- מחוז ירושלים, הרי יהודה ואיו"ש
- מחוז דרום

מחוז צפון

ליווי קידום מיזמים

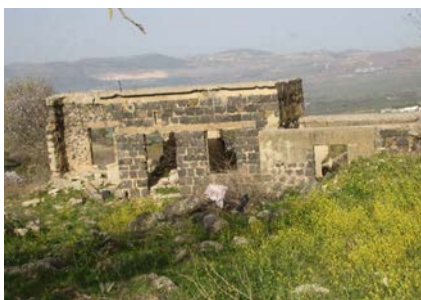
- **בית קשת - בית הביטחון:** בוצעו הפעולות השימוריות הנדרשות כמו קדם תכנון, לצד גיבוש פרוגרמה תיירותית-מוזיאלית. הפעולות נעשו בשיתוף עם קיבוץ בית קשת.
- **מצודת שפר -** סיוע וליווי התוכנית להחייאת מצודת הטיגארט הנטושה ע"י רשות הטבע והגנים.
- **מצודת ביריה -** ליווי תוכנית שימור ופיתוח למצודת ביריה ע"י קק"ל.
- **משטרת קריית שמונה - מצודת טיגארט:** תוכנית שאושרה במהלך 2023 כמוקד להתחדשות עירונית בקריית שמונה.

מאבקים

- המועצה לשימור אתרים בשיתוף עיריית נוף הגליל התנגדו לכריתת כ-350 דונם של עצי זית, ששימשו את לימודי החקלאות של חוות סג'רה בתחילת המאה ה-20.
- **עין פית -** החברה להגנת הטבע והמועצה לשימור אתרים מתנגדים לתוכנית להריסת שרידי הכפר עלאווי ההיסטורי ברמת הגולן, על פי תוכנית, משרד הביטחון שאושרה בוולמ"מ.
- **טבריה - תחנת אגד -** במסגרת תוכנית התחדשות עירונית בטבריה, בניהול משרד הבינוי, קיימה המועצה לשימור אתרים, יחד עם הוועדה המחוזית צפון, מאבק לשימור תחנת האוטובוסים המרכזית של טבריה, שהוקמה בשנות ה-50'. המאבק להצלת התחנה ושימורה עבר לשלב חדש אל מול עיריית טבריה.

עבודות מול ועדות שימור, ועדות תכנון ובנייה מקומיות וועדת התכנון המחוזית צפון

- השתתפות בוועדות שימור: בית שאן, הגלבע, הגליל העליון, טבריה, נוף הגליל, עמק הירדן, עמק יזרעאל, קרית טבעון.
- השתתפות קבועה בוועדות הארכיטקטוניות בצפת ובראש פינה.
- הגשת חוות דעת שימוריות והתנהלות מול יזמים ומתכננים מגישי בקשות במבנים היסטוריים.
- ועדה מחוזית צפון - הגשת חוות דעת שוטפות, הצגת עמדות ובקשות המועצה לשימור אתרים לגבי תוכניות מתאר מקומיות ותוכניות מפורטות.
- מהדיונים המשמעותיים בוועדה זאת במהלך 2023, בהם השתתפה והשפיעה המועצה לשימור אתרים: מסמך מדיניות ליבנאל הכולל פרק שימור, תוכנית כוללנית, כולל מדיניות שימור, למוא"ז עמק המעינות, תוכנית כוללנית לעפולה, תוכנית התחדשות עירונית בטבריה.

שרידי עין פית

מצודת הטיגארט בשפר

מחוז ערבי וצ'רקסי ארצי

מאבקים ציבוריים

- **כפר טורעאן** - מבנה פרטי היסטורי מהתקופה העות'מאנית, הוגשה התנגדות של המועצה לשימור אתרים לוועדת תכנון ובנייה גליל מזרחי כנגד הריסת חלק מהמבנה ההיסטורי.
- **כפר נין** - הוגשה התנגדות של המועצה לשימור אתרים לוועדת התכנון והבנייה לבקשה להיתר בנייה של מבני מגורים בצמוד לכנסייה היסטורית, העשויים לפגוע בחזות מבנה הכנסייה הייחודי.
- **כפר ריינה** - הוגשה התנגדות של המועצה לשימור אתרים לוועדת התכנון והבנייה מבוא עמקים, במטרה למנוע הרס המבנה ההיסטורי מהתקופה העות'מאנית.
- **כפר אעבלין** - הוגשה התנגדות של המועצה לשימור אתרים לוועדת התכנון והבנייה גבעות אלונים להריסת מבנה היסטורי מהתקופה העות'מאנית.

שימור פיזי ועבודות הצלה נעשו באתרים הבאים

מסגד שעב ההיסטורי, סיום שימור המעיין ההיסטורי במג'דל שמש, שימור בית הספר ההיסטורי בעין מאהל, בית אוליפנט בדלית אל כרמל, בית הספר ההיסטורי באום אל פחם.

מעלות תרשיחא המסגד הגדול ההיסטורי

המעין ההיסטורי עין אלקסב, מג'דל שמש

מחוז גליל מערבי, חיפה ומנשה

ליווי וקידום מיזמים

אמת המים כברי-עכו:

קידום שימור אמת המים במסגרת תפיסת "מסדרונות אקולוגיים של מורשת". המצב הפיזי של אמת המים העות'מנית כברי-עכו, שנבנתה ב-1815, הולך ומתדרדר. המחוז מקדם ומוביל מהלך לשיקום האמה, בשיתוף רשויות וגורמים בעלי עניין.

מועצה אזורית מנשה

מעורבות המועצה בהיבטים סטטוטוריים למבנים ומרחבי השימור בתחומי המועצה האזורית, חוות דעת לתוכנית הכוללנית, שימור האתר המנדטורי של משטרת הרוכבים, מאבק בחלופה פוגענית של מסילת מנשה, שמירה על מתחם בתי לבזובסקי ועוד. קיבוץ משמרות: מתקדם פרויקט לשיקום מגדל המים. קיבוץ מענית: ליווי טיפול הוליסטי בתל נרבתה / פארק מגיני מענית, בשיתוף רשות העתיקות.

חיפה

מאבקים בתוכניות נקודתיות

כתוצאה מהיעדר מסמכי מדיניות ותוכניות לשכונות הוותיקות בעיר - מוגשות תוכניות נקודתיות הפוגעות במרקם העדין ובאתרים לשימור. בין התוכניות בהן מטפלת המועצה: התנגדות לפרויקט בינוי מאסיבי בין רחוב העצמאות לרחוב יפו, המשפיע משמעותית על המרקם ההיסטורי הערבי-עירוני, תוכנית "מגדל המוזיאון" הצמודה למסגד הקטן, תוספת בינוי משמעותית המבוקשת על הבניין ההיסטורי של "מלון טלטש" בתכנון קרקאור, תוכניות בינוי בשכונת בת גלים ועוד. המחוז וועדת התכנון של המועצה מעורבים בהגנה על המבנה ההיסטורי של הפקולטה לאווירונאוטיקה בקמפוס נווה שאנן של הטכניון.

אחד הבתים במתחם ההיסטורי של בתי לבזובסקי, מנשה.

יום סיור וסיעור מוחות

מחוז מרכז

מאבקים ציבוריים ופרויקטים

פתח תקווה - קיבוץ גבעת השלושה ההיסטורי, חדר האוכל והגבעה

בהמשך למאבקה של המועצה לשימור אתרים לשימורו של חדר האוכל בקיבוץ גבעת השלושה ההיסטורי, נחנך חדר האוכל ובו תצוגה על תולדות המקום ואופן שימורו.

קריית עקרון - צריף ראשונים

המועצה לשימור אתרים סיימה לשקם את מעטפת מבנה הצריף, שנותר מהמעברה שהייתה במקום. הצריף מיועד לפעילות עבור תושבי המועצה המקומית.

גני עם - מגדל המים

עבודות השיקום בבריכת המים ההיסטורית הסתיימו. המגדל ישמש כמרכז מורשת להתיישבות האלף והסביבה.

פעילות ציבורית

הוועדה הציבורית:

במהלך השנה התקיימו מספר ישיבות של הוועדה הציבורית של המחוז:

- במוזיאון מורשת יהדות תימן ובית המייסדים בראש העין: במהלך ישיבת הוועדה נפרדנו בתודה ובהוקרה מעו"ד טל בן נון גלז, מנהלת המחוז היוצאת.
- בחדר האוכל של קיבוץ גבעת השלושה ההיסטורי בפתח תקווה: במהלך המפגש סיפר מהנדס העיר פתח תקווה על השימור ותנופת הפיתוח, ועל הסיוע של המועצה לשימור אתרים במאבק הציבורי לשימור המרקם הנופי של הגבעה.
- במפגש שהתקיים בזום, בו הוצגו תוכנית השימור ותערוכת השימור של כפר סבא.

כנסים וימי עיון

כנס ארכיאולוגיה ומורשת בעמק חפר: התקיים ביוזמה משותפת של המועצה האזורית, ובארגון המועצה לשימור אתרים, משרד המורשת, רשות העתיקות, רשות הטבע והגנים ופרופ' שמעון דר.

כנס נתניה - "מה שאירו לנו הבריטים": הכנס התקיים במוזיאון נתניה ודן במבנים ובתשתיות צבאיות מתקופת המנדט, ובחותם שהשאירו בנוף.

כנס מלאכות היסטוריות, "האדמה הטובה" - בנייה וטכנולוגיות בנייה באדמה: הכנס ה-9 התקיים באתר הפרדסנות ע"ש מינקוב, רחובות, והתמקד בבנייה ובטכנולוגיות בנייה באדמה. הכנס נערך בשיתוף איקומוס ישראל ומשמרי המורשת הבנויה.

כנס "סירקין הגיע לגבורות" - פרידה בהצדעה ממחנה סירקין: המועצה ועיריית פתח תקווה קיימו כנס מיוחד בהיכל התרבות פתח תקווה. מטרת הכנס הייתה לעורר מודעות למורשת ההיסטורית

והצבאית של מחנה סירקין, ואת הפוטנציאל לשימור מורשת זו ליצירת זהות מקומית ייחודית לשכונה החדשה שתוקם במקום.

כנס לוד דיוסספוליס ה-9: התקיים במסגרת שבוע שימור אתרים והמתמקד בחדשנות בעתיקות, על ימי המנדט הבריטי ועל קליטת העלייה. הכנס נערך בשיתוף מכון ישראלי לארכיאולוגיה, רשות העתיקות - מרחב מרכז.

יום שיא קהילתי בשיקום "משלט 82" בתל בחן: במסגרת שבוע שימור אתרים, קיימה המועצה יום שיא קהילתי לציון שיקום "משלט 82". המשלט שוכן בתל בחן, אתר מורשת ייחודי המשלב ארכיאולוגיה והיסטוריה. הפרויקט הושק בהסרת הלוט מעל שלט אתר מורשת, המספר את סיפור "המותניים הצרים של מדינת ישראל", וכן התקיימו פעילויות הקשורות בשימור אתרים.

סיור והרצאה בחוות שפון - נצר סרני: התקיים סיור על תולדות המקום. לאחר הסיור, התקיימה בחוות אלנבי הרצאה של שי פרקש, מתעד ומשמר ציורי הקיר במקום.

סיור במכון וולקני בשרידי מתחם התערוכות החקלאיות בצומת בית דגן: סיור והרצאה התקיימו בשיתוף מכון וולקני. ממתחם התערוכות נותרו ארבעה מבנים שתוכננו על ידי האדריכל אריה אל-חנני

כנס סירקין. צילום: פלג לוי

סיור והרצאה בבית שפון. צילום: מיכל הלוי-בר

קיבוץ גבעת השלושה. צילום: דוברות פתח תקווה

יום שיא קהילתי בבית בחן. צילום: מיכל הלוי-בר

צריף ראשונים, קרית עקרון. צילום: מיכל הלוי-בר

מחוז תל אביב

ליווי וקידום מיזמים

אזור - בית הבאר: שיתוף פעולה עם רשות העתיקות, הביא לפנייה לוועדה למתחמי דיר מועדפים (ותמ"ל) להצלתו של מתחם בית באר היסטורי, שחלקו סומן להריסה במסגרת תוכנית בשטח. המועצה לשימור אתרים סייעה בקידום תיק תיעוד למתחם, והמלצתה לשמרו כמבנה ציבור ביישוב משצ"פ בשכונה העתידה להיבנות, אומצה על ידי הוועדה וצוות התכנון.

הרצליה - גן לאומי סידנא עלי, הדרך המנדטורית: בעקבות עבודות תשתית שהתבצעו בגן, נחשפה דרך מנדטורית במצב השתמרות כמעט מלא. הדרך תשומר ותשולב במסגרת פיתוח הנוף העתידי בגן בהתאם להמלצת המועצה לשימור אתרים, לאחר שהוגשה התנגדות לתוכנית.

קריית אונו: התקיימה ועדת שימור ראשונה מזה שש שנים. המועצה לשימור אתרים מסייעת בקידום תכנון לשימור מגדל המים ובית השומר בצפון העיר, העתידיים להשתלב כחלק משצ"פ בשכונת אריאל שרון החדשה.

חולון - מוזיאון יד להגנה, חוסמסה: המועצה לשימור אתרים מקדמת תיק תיעוד, סקר הנדסי ותכנון ראשוני לשימור המבנה בשיתוף עיריית חולון.

בית הכנסת הגדול חולון: קידום תיק תיעוד וסקר הנדסי בשיתוף עיריית חולון.

מקוה ישראל - בית ההנהלה: בוצע שימור ושחזור ציורי קיר נדירים וייחודיים בבית ההנהלה, על ידי שי פרקש, אלי שאלתיאל וצוות סטודיו תכלת.

מקוה ישראל - בית המכניקה: עבודות שימור והשמשה באגף הצפוני של בית המכניקה עבור כיתות יין למגמת היין של בית הספר. שיתוף פעולה עם הנהלת הכפר.

מקוה ישראל - בית האריזה: קידום תיק תיעוד למבנה.

בת ים - בית ריבק: הכנת סקר הנדסי בשיתוף העירייה וצוות המוזיאון.

תל אביב-יפו - מגדלור נמל יפו: הכנת תיק תיעוד בהמשך לפניית עיריית תל אביב-יפו.

שכונת התקווה - סקר בתי כנסת: נערך על ידי האדריכלים שחר פוני ומשה שפירא, בשיתוף פעולה עם צוות המרכז הקהילתי בית דני ואנשי השכונה.

תל אביב - בית הכנסת חברת ש"ס בשכונת נווה שלום: קידום תיק תיעוד, סקר הנדסי ותכנון לעבודות הצלה.

רמת גן - בית שרת: עבודות הצלה.

מאבקים

תוכנית השימור של רמת גן, השלמת טיעונים: לאחר שעיריית רמת גן דרשה בהתנגדותה להוריד את דרגת השימור של כרבע מהמבנים בתוכנית השימור, המועצה לשימור אתרים הביעה את התנגדותה למהלך, שאינו ערכי ומעמיד את מימוש התוכנית בסכנה. **כתבה**

מקוה ישראל - תוכנית מתאר: הוגשה על ידי המועצה לשימור אתרים התנגדות לתוכנית המתאר המפורטת למקוה ישראל, שהופקדה לאחר מעל עשור של עבודה. ההתנגדות התמקדה לזיקת הנאה בשטחי מקוה ישראל, כמו גם הצורך בנספח כלכלי מלווה לתוכנית, ליישום השימור והטמעת תיק תחזוקה למבנים ולאתרים המוגדרים לשימור. **כתבה**

בני ברק מתחם טריפון, בית הכנסת חסדי גור: המועצה לשימור אתרים התנגדה לתוכנית ההתחדשות העירונית, המבקשת להרוס את בית הכנסת ההיסטורי משנות ה-30.

תל אביב צומת קפלן: עיריית תל אביב פנתה לולמ"ב (ועדה למתחמים ביטחוניים), בבקשה לבחינת היתר הריסה לבית ונאגל בצפון המושבה שרונה, הממוקם על צומת רח' קפלן-דרך מנחם בגין. בשיתוף עם החברה להגנת הטבע, הגישה המועצה לשימור אתרים התנגדות. **כתבה**

כנסים וימי עיון

יום עיון המוקדש למחקרים על יפו: בשיתוף החברה ההיסטורית תל אביב-יפו. יום העיון שעסק בתצלומים היסטוריים כצוהר לחקר העבר. ההרצאות זמינות ביוטיוב.

במסגרת "בתים מבפנים" בתל אביב התקיים סיור מודרך במקוה ישראל.

בית ונאגל, צפון הקריה. צילום: יעל אטקין

בתים מבפנים תל אביב יפו במקוה ישראל. צילום: מתן לבנון

שלט היסטורי בבית שרת, הראשון בעיר רמת גן. צילום: אדר' מישל ווסטון לאור, עיריית רמת גן

בית הכנסת חברת ש"ס בשכונת נוה שלום, תל אביב. צילום: יעל אטקין

בית שרת רמת גן עם סיום שלב א' של עבודות ההצלה. צילום: יעל אטקין

טקס חנוכת כיתות היין במבנה המכניקה במקוה ישראל. צילום: אדר' אבנר סגל

מפגש החברה ההיסטורית תל אביב יפו והמועצה לשימור אתרי מורשת בישראל: "תצלומים היסטוריים כצוהר לחקר העבר". צילום: יעל אטקין

מחוז ירושלים

ירושלים:

ליווי וקידום מיזמים

ירושלים - המבנה המרכזי בשנלר: ליווי עבודות השיקום והשימור במתחם בית היתומים הסורי, לצורך הקמת מוזיאון קהילות ישראל.

ועדת שימור בעיריית ירושלים: מתכנסת אחת לשבועיים בהשתתפות נציגי המועצה לשימור אתרים.

מאבקים ציבוריים והתנגדויות

מלון בגבעת התנ"ך: התנגדות לקידום מתחם מלונאי באתר טבע עירוני, המוקף במונומנטים לשימור.

בית היתומים הספרדי, רחוב יפו 91: התנגדות לתוספת בנייה בהתייחס למבנה לשימור ולמתחם.

רחוב חולדה הנביאה 1, מוסררה: התנגדות להיתר מבוקש, סטיה ממטרות וממדיניות התכנון שנקבעה לשכונה, ואינו עומד בהנחיות השימור לשכונה. הבינוי המוצע מהווה פגיעה בערכי השימור של האתר ובמרקם השימורי.

רחוב ביאליק, בית הכרם: התנגדות להיתר לאחד מהבתים הראשונים שנבנו בשכונה. המבנה בעל ערכי שימור ארכיטקטוניים והיסטוריים.

רחוב הרכבת 31, בקעה: התנגדות להיתר, התוכנית המהווה פגיעה בערכי השימור של המבנה ההיסטורי.

כלכליסט 24/7 באזרחי שוק כלכליסט | בוראי נדל"ן | עולם השטט רכב פנאי

ניצחון לתושבים - פרויקט תמ"א 38 במלחה שבירושלים בוטל: לא מתכתב עם הבינוי ההיסטורי

תושבי השכונה התנגדו לפרויקט בטענה כי התוכנית תחבל באופי הפסטורלי של השכונה. ועדת הערר הביעה ביקורת על החלטת הוועדה המקומית שאישרה את הפרויקט. "מלכתחילה לא היה מקום לקידום הבקשה, המתאימה לבנייה רוויה במרקם עירוני". הגשת הערר שינתה את גישת העירייה, שקבעה: "לא יהיו תמריצי חיזוק מעבר לתב"עו"ת קיימות במלחה ועין כרם".

גיא נרדי | 12.51.03.01.24

תגיות: ירושלים, תמ"א 38, התחזקות עירונית

בית הרב קוק: לאחר שהתקבלה ההתנגדות של המעוצה לשימור אתרים בערר לתוספת שתי קומות מעבר לתוכנית המאושרת - היזמים הגישו ערעור לבית המשפט המחוזי.

רחוב הפטריה 23, מלחה: תושבי שכונת מלחה והמועצה לשימור אתרים הגישו ערר על תוכנית להריסה של המבנה בן קומה וחצי ובמקומו הקמת מבנה חדש בגובה ארבע קומות. הבקשה להיתר הוגשה במסלול תמ"א 38/2 הריסה ובנייה. הערר התקבל והפרויקט בוטל.

מסמך מדיניות הבנייה על מבנים לשימור: קביעת קיבולת הנשיאה של אתר לשימור, על פי מידת היכולת של המקום לאפשר פיתוח ובנייה חדשה נוספת. קביעת גובה מרבי של קומות בתוכניות החלות על מבנים/אתרים לשימור. קביעת גובה מרבי בכל תחומי העיר ההיסטורית, בהתאם למאפיינים של המרקם הנתון.

כנסים וימי עיון

ערב לזכרו של פרופ' זאב וילנאי: התקיים בחצר סרגיי במגרש הרוסים.

אות הצאר הרוסי: במסגרת טקס חנוכת שלטי מורשת שנערך במגרש הרוסים בנוכחות שגריר רוסיה בישראל, אנטולי ויקטורוב, וראש המשלחת של האגודה הקיסרית הפרבוסלאבית ברוסיה, איגור אשוברבלי - הוענק אות הצאר הרוסי למנהל מחוז ירושלים, איציק שוויקי.

מחוז ירושלים:

טל שחר - צריף: שיקום והשמשת צריף הראשונים, לצורכי כיתות לימוד בבית הספר במושב.

מוצא - בית ילין: הכנת תוכנית בניין עיר בשיתוף עיריית ירושלים, לצורך קביעת השימור ולהכשרת הפעילות, כולל בית הקפה, שפועל במקום.

סקרים ותיקי תיעוד

נערכו סקרי שימור במועצות האזוריות מטה בנימין ושומרון באזור יהודה ושומרון.

נטף - הכנת תיק תיעוד וסקר הנדסי למבנה מהתקופה העות'מנית לצורך תכנון, שיקום ושימור המבנה, והשמשתו כמועדון וספרייה לגיל השלישי ביישוב.

קיבוץ הראל - תיק תיעוד למתחם טוביאנסקי: המועצה לשימור אתרים בשיתוף המועצה האזורית מטה יהודה, מקדמת בקיבוץ הראל תוכנית לביצוע עבודות שימור והשמשת מבנים כאתר תיירות. נעשה תיק תיעוד ובוצעו מדידות וסקר הנדסי.

רחוב ביאליק בבית הכרם

רחוב חולדה במוסררה

רחוב הרכבת 31 בבקעה

המבנה המרכזי בשנלר

בית ילין במוצא

בית המשפט המחוזי

מחוז דרום

מאבקים ציבוריים והתנגדויות

קיבוץ כפר מנחם - מפעל הקרמיקה: הוגשה התנגדות כנגד הריסתו של המבנה והבטחת שימורו. זהו המפעל האחרון הממחיש את מורשת תעשיית הקרמיקה בארץ, אשר שימש את הקיבוץ לאורך השנים לייצור כלים מיוחדים.

ליווי וקידום מיזמים

קיבוץ ניר עוז (בטרם המלחמה) - מתחם הצריפים: בשל מצבו השימורי הירוד, יזמו חברי הקיבוץ פנייה למועצה לשימור אתרים, במטרה לשמר ולשחזר את מכלול המתחם והמבנים. הפרוגרמה מייעדת: צריף המקלחת הציבורית כמוזיאון, שלושה צריפים כסדנת אומן, שלושה צריפים להריסה ובנייה מחדש כבתי מגורים עם סממנים היסטוריים, צריף מרכז קבלת אורחים לסיורי נקודה ירוקה "ממדבר לגן פורח", צריף משרד/ אזור כנס/ הרצאה ל- 54 משתתפים.

באדיבות ארכיון קיבוץ ניר עוז

אתרי המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל

- מוזיאון הרעות, מצודת כ"ח
- חצר כנרת
- משטרת נהלל ההיסטורית
- אתר רכבת העמק
- מחנה המעפילים, עתלית
- מרכז המבקרים מקוה ישראל
- מכון איילון, גבעת הקיבוצים, רחובות
- אתר הפרדסנות ע"ש מינקוב, רחובות
- בית ילין במוצא

מוזיאון הרעות, מצודת כ"ח

פיתוח

- תוכניות להרחבת הצריף לצורכי האתר עד הקמת מבואה.
- שדרוג מערכות המולטימדיה.
- פעולות לתחזוקת האתר.

אירועים

- השתתפות ב"קיץ מורשת בצפון" ו"בקיץ משפחתי": הרצאות, הדרכות ומפגשים מוזיקליים.
- השתתפות בפסטיבל המוזיקה של הגליל העליון.
- הרחבת הפעילויות למשפחות.
- הפנינג יום העצמאות.
- טקס יום השנה, שכלל את התערוכה "נזכור את כולם".

פעילות חינוכית

- פעילויות חינוכיות סביב יום הזיכרון ויום העצמאות לבתי הספר ולמכינות קד"צ.
- פרויקט "שנת בר מצווה" עם החינוך הבלתי פורמלי.
- שיתוף פעולה עם תיכוני האזור בשילוב פרק "מלחמת העצמאות" בבגרות בהיסטוריה, לביצוע בביקור במוזיאון.
- פעילות עם תנועת הצופים.

מוזיאון הרעות בצל המלחמה

ב-7.10 היה סבב אחרון של מבקרי "שישי שבת ישראלית", ומאותו היום האתר סגור למבקרים, ומוגדר כשטח צבאי סגור. במהלך תקופה זו, ביקרו באתר שר המורשת, הרב עמיחי אליהו. השר התרשם מהביקור, והבטיח כי יפעל לפתיחה מחודשת ולשיקום של המוזיאון במהרה.

חצר כנרת

פיתוח:

פרויקט הזנק - חדר פעילות בחצר, המשמש לצילום בבגדי חלוצים לצורך המחזה המשלב משחקים לכל המשפחה וניתן לצפות גם בסרט "מחלונה של רחל".
פרויקט לילות כנרת - נכתב תסריט הממתין לאישור סופי.
סרט לאתר - נמצא בתהליך ביצוע.

אירועים:

ערבי שירה:

- לרגל יום האישה נערך ערב "עם הקוקו והסרפן", על משוררות, מלחינות וזמרות.
- במסגרת שבוע השימור נערך ערב שהוקדש ללהקות הצבאיות.
- ערב "זה היה בסוף הקיץ" – שירי אהבה וסוף הקיץ.

אירועי קיץ

- יום עיון "50 שנה למלחמת יום כיפור" – הדרך למלחמה הדרך למחאה.
- טקס גל הרצל, כ' בתמוז.
- "ואולי לא היו הדברים" – פתיחת גלריית העלמות בחדר האוכל ההיסטורי בחצר.
- "ואז הוא התחיל לדבר" – דורון נשר בסיפור חיים מרגש.
- צעדת השימור - "במשעולים בין דגניה לכנרת".

חצר כנרת בצל המלחמה

- אירוח ללא עלות לילדי מפוני היישובים שפוננו לאזור עמק הירדן בעיקר מהצפון.
- השתלבות בפרויקט של המועצה לשימור אתרים ורשות הטבע הגנים להדרכות ללא עלות.
- לבקשת המועצה האזורית עמק הירדן - החצר מארחת את שכבת כיתות י"א מביה"ס למפונים שנפתח בעמק, עד שתסתיים ההכנה של ביה"ס באזור טבריה.
- כחלק מ"שבוע המורשת", נערכו סיור עשיות למשפחות והדלקת נר רביעי של חנוכה.
- במסגרת הפרויקט "משב תרבות", התקיים באתר מופע של רוחמה רז במיטב שירה.

המחזה בחצר

הדרכה באסם

משטרת נהלל ההיסטורית

אירועים:

- פעילות "מפה ומצה", במסגרתה התקיימו שתי הצגות ילדים, הופעות נגנים, שחקנים הדרכות.
- ביום העצמאות התקיימו הדרכות בהשתתפות שחקן.
- יום עיון התקיים במסגרת שבוע שימור אתרים בנושא "היהלום שבכתר ומבצעה הגדולים של קהילת המודיעין" - בדגש מיוחד על "מבצע יהלום", להבאת מיג 21 עיראקי לישראל בשנת 1966.
- כמו כן הוקרן הסרט "הציפור הכחולה", וניתנו מספר הרצאות.
- במהלך השנה נערכו משחקי בריחה תחת הכותרת "נעולים במשטרת נהלל".
- התקיים סיור עששיות.
- במסגרת יום הנוטר הושק ספר "הנוטרות".
- לילה לבן – ערב שירה דרום אמריקאי.
- השתתפות ב"קִיץ מורשת בצפון" ו"בקיץ משפחתי".

משטרת נהלל ההיסטורית בצל המלחמה

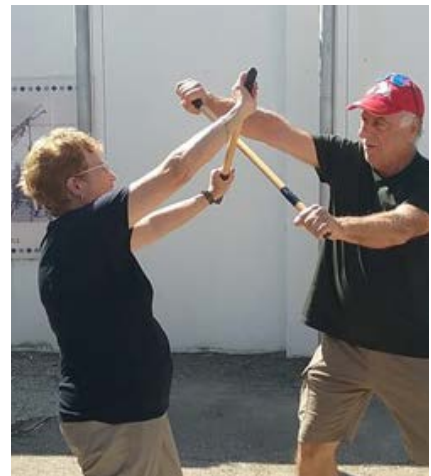
אירוח תושבים שפוננו מאזור הצפון והדרום לביקור ולפעילות באתר, ללא תשלום. במסגרת "שבוע המורשת" בחנוכה, התקיים ביקור משפחות לפעילות במרחב בריחה, הדלקת נר שביעי של חנוכה וערב שירי אור ועידוד.

יום הנוטר והשקת ספר הנוטרות

ערב שירה

מרחב בריחה אימוני קפ"פ

רכבת העמק כפר יהושע

פיתוח

פיתוח תוכן: כחלק מפרויקט "הזנק" של משרד התרבות והספורט, הושקה אפליקציה של סיור קולי בכפר יהושע, הכוללת את אתר רכבת העמק, השדרה ההיסטורית ובית חנקין. הופקה חוברת צביעה לילדים, ובה איורים של אתרי המורשת במרחב עמקים ומידע על כל אתר. חודשו סרטי האתר, המשלבים את פתיחתו מחדש של קו רכבת העמק על ידי רכבת ישראל.

פיתוח תוכנית האב: החלה התקשרות עם חברה מבריטניה לתכנון מפורט של רכבת תיירותית בשטח האתר, בהתאם לתוכנית האב. העבודות לשיקום ושימור בית 7 בשלבי סיום. במסגרת פרויקט שדרוגים טופל השילוט באתר.

אירועים

סיורים מסביב למסילה: סיורים היוצאים מהאתר לקטע המסילה שבין כפר יהושע לבית שאן.

"שישי שבת ישראלית": הפרויקט התקיים השנה באופן לא רציף, כאשר הפרויקט הופסק, האתר המשיך לפעול בסופי השבוע, על מנת לייצר רצף והמשכיות מול הקהל. במסגרת "שישי שבת ישראלית" התקיימו פעילויות כגון: "המירוץ למורשת" בין אתרי המורשת בעמק ועוד.

אירועי תרבות ותיירות: במהלך השנה התקיימו שלושה ירידי תיירות בסימן חקלאות, אומנות ויקבים מקומיים, בשיתוף מחלקת התיירות במועצה האזורית עמק יזרעאל.

סדרת ערבי זמר עברי: הסדרה נפתחה במהלך שבוע שימור אתרים ונמשכה אחת לחודש.

חגיגה מוטורית היסטורית: תצוגת רכבי אספנות בשיתוף "מועדון החמש", התקיימה במסגרת פסטיבל "חלב ודבש", ופעילות לילה במסגרת 'לילה לבן' של המועצה האזורית.

פעילות למשפחות: בחוה"מ פסח לקח האתר חלק בפסטיבל "מפה ומצה". בקיץ התקיימה הפעילות "רכבת החופש הגדול", וכן השתתף האתר בפרויקט הסיורים המוזלים של משרד המורשת בחודש אוגוסט.

בחוה"מ סוכות התקיימה פעילות בשיתוף אגף הצעירים במועצה האזורית עמק יזרעאל. התקיימו סדנאות והצגות לאורך השנה, בשיתוף "מעברים בעמק".

אירועי ספורט וקהילה: קייטנת המועצה האזורית לילדים עם צרכים מיוחדים לפעילות, בשיתוף קהילת כפר יהושע, התארכה באתר, ומתנ"ס רמת ישי קיים באתר זו הפעם השלישית תחנת התרעננות במסגרת מרוץ האופניים השנתי.

מחנה המעפילים עתלית

פיתוח

- הצריף בו מוקרן הסרט על פריצת הפלמ"ח למחנה, חודש באמצעות תרומת משפחת ליהי לאור יריב, בתו של יוסק'ה יריב, סגן מפקד פריצת הפלמ"ח למחנה, וכן בעזרת כספי "פרויקט השדרוג", והפך לאולם מרשים ורב תכליתי.
- נמשך שחזור צריף המטבח המערבי.
- תצוגת "מבצע משה" עומדת בפני גמר. בקרוב ייקבע מועד לחנוכת התערוכה.

אירועים

- ביוזמת מרכז המידע, נערכו כנסים של אוניות מעפילים. האירועים התקיימו במחנה ומחוצה לו.
- התקיים יום עיון מקצועי עם צוות "גנזך קידוש השם" בבני ברק.
- מפגש הוקרה למתנדבי מרכז המידע עם הרצאות מקצועיות.
- לציון 75 שנה לסיום המנדט, התארכה באתר קבוצה של בריטים. במסגרת האירוע, התקיימו הרצאות ומפגש בין בריטים ומעפילים.
- טקס נטיעות בבוסתן הצמוד לבאר "ביר אל בדוויה", בחלקו הצפוני של המחנה.
- חנוכת הבאר "ביר אל בדוויה", שסיפקה חלק מתצרוכת המים בתקופת מחנה המעצר למעפילים. הבאר המשוקמת מוקדשת לכבודו ולזכרו של רן חדוותי, עובד המועצה לשימור אתרים, מחלוצי הנחלת השימור המכני בארץ, שהחל בעבודת השיקום של מערכת הבאר.

פעילות חינוכית

- במהלך השנה התקיימו שני ימי חקר ולימוד מרוכזים:
- בנושא אוצרות ללימודי תואר שני באתרי מורשת.
- יום חקר מרוכז, כחלק ממבחן מסכם בהיסטוריה של שכבת כיתות י"א מבית הספר האזורי מעגן מיכאל.

מחנה מעפילים בעתלית בצל המלחמה

הקבוצות שהיו רשומות עד חודש אפריל ביטלו ביקוריהם.

סיור מודרך במחנה המעפילים

צילומים: מחנה המעפילים עתלית

מרכז המבקרים מקוה ישראל

פעילות חינוכית

- "לגעת בטבע" - חוגי טבע / אפריל-יולי - הפרויקט מתקיים זו השנה השלישית, ונועד להעניק לתושבי שכונת אגרובנק בחולון הזדמנות להתחבר ולהעריך את הטבע ולחיבור של הקהילה למקוה ישראל.
- חקר עבודת שורשים לתלמידי כיתות ז' של ביה"ס הצרפתי במקוה ישראל, יחד עם מרכז המבקרים. התלמידים ערכו מחקר על מבנים השונים במקוה, וסיירו עם הוריהם בתחנות השונות, כאשר התלמידים משמשים כמדריכים ומסבירים את המשמעות ההיסטורית של מקוה ישראל. באירוע הוצגו גם יצירות אמנות ומצגות של תלמידים.

מרכז המבקרים מקוה ישראל בצל המלחמה

- מרכז המבקרים נסגר לפעילות בימי המלחמה. והפעילות חודשה בהתאם להנחיות פיקוד העורף.
- צוות המדריכים של האתר התגייס לסייע בקטיף במטע האבוקדו במקוה ישראל.
- רוב המבקרים באתר בימים אלה הם קבוצות של גמלאים.
- שבוע מורשת - חנוכה: במהלך חנוכה, התקיימה באתר פעילות ללא תשלום למשפחות. הפעילות כללה סיורים באתר ההיסטורי ומופעי מוזיקה והצגות לכל המשפחה.
- משב תרבות: כחלק מפרויקט "משב תרבות", התקיימו סיור בשבילי החצר ההיסטורית של מקוה ישראל, ולאחר מכן קבלת שבת עם נדב לב.

ביקור מחלקת חינוך והדרכה משטרת ישראל במקוה ישראל

קבלת שבת במסגרת אירועי משב תרבות באתרי מורשת

מכון איילון, גבעת הקיבוצים

פיתוח

- פתיחת המבואה החדשה לאתר.

אירועים

- ביקורי תלמידים, גמלאים ותיירים.
- התקיימו השתלמויות וכנסים לחברות ולכוחות המשטרה.
- התקיימה פעילות של קבוצות הצופים לימי שבט ומחנה.
- התקיימה פעילות של קבוצות של"ח.
- לקחנו חלק בפרויקט "שישי שבת ישראלית", עד שהופסק.

מכון איילון בצל המלחמה

האתר נסגר למבקרים ונפתח לביקורים בהתאם להנחיות פיקוד העורף.

המחשת הסיור עי תלמידות בוס פלך בקריית עקרון

סיור עם תרגום לאמהרית

הרצאה של איתי אנגל בכנס חברת הייטק

פגישת מנהלים

מסירת כדור שיוצר במכון איילון ונמצא השנה בארמון הנציב בירושלים

אתר הפרדסנות ע"ש מינקוב, רחובות

פיתוח האתר

- המבואה לאתר: בשלבי סיום בנייה.
- נחנך ממ"ד חדש במבואה.
- קיר ההדר - התקנת קיר מעוצב בחומה הדרומית של האתר.
- פיתוח תערוכה ניידת, העוסקת בשינויים הלאומיים של התפוז, דרך הפריזמה של האומנות העכשווית על בסיס חקר מדעי.

פעילות חינוכית:

- נכתבה תוכנית חדשה לאתר, הכוללת תוצר כיתתי.
- שולבו תוכניות לתלמידי התיכון בתוכנית גפ"ן.
- במהלך שבועיים בחודש אוגוסט התקיימו קייטנות קיץ באתר.

אירועים:

- במסגרת שבוע שימור אתרים, התקיים סיור שהתמקד בקשר בין אתר הפרדסנות למושבה רחובות.
- סיורי עששיות, מבוססי תעלומה.
- התגבשה פעילות של קהילה עם רשות החוסן החברתי לאירועים משותפים.
- פרויקט "שישי שבת ישראלית" התקיים השנה באופן לא רציף.
- כחלק מפרויקט "משב תרבות", התקיימה הרצאה בליווי מוזיקלי.

אתר הפרדסנות ע"ש מינקוב בצל המלחמה

- האתר נסגר וחזר לפעילות בהדרגה בתאם להנחיות פיקוד העורף.
- פעילויות המתקיימות בדרך כלל באתר הועתקו אל בתי הספר, בהן "גינה קהילתית בכיתה" ו"הפרדס מגיע לכיתה".
- התקיימו הרצאות למבוגרים מחוץ לאתר.
- התקיימו כנסים לחברות פרטיות בהתאם להנחיות פיקוד העורף.
- התקיימו אירועים ללא עלות לקהל הרחב.

מדברים אמנות

חוקרים את עץ ההדר על כל חלקיו

צילומים: אתר הפרדסנות ע"ש מינקוב, רחובות

בית ילין במוצא

פעילות חינוכית

- הופקו תכנים חדשים באתר, חלקם בשיתוף עם הפורום לארכיאולוגיה ניסויית. במסגרת זו התקיים יום פעילות בנושא "הצלבנים חוזרים למוצא".
- סדנאות ומלאכות - מספר סדנאות במלאכות עתיקות לאנשים בעלי מוגבלות שכלית התפתחותית.
- ימים פתוחים במסגרתם נערכה הדגמת עבודה של חרש ברזל, ליבוד בצמר ועוד.
- עבודה חינוכית עם ילדי בתי הספר עם תוכנית "היתרון הירושלמי".

בית ילין בצל המלחמה

- האתר היה פתוח לקהל. נערכו מספר הדרכות לקבוצות קטנות של מפונים ששהו בסביבה, וכן התקיימה פעילות חינוכית בריכוזי מפונים במלונות ובמקומות אירוח באזור.
- במהלך חנוכה, התקיימה פעילות ללא תשלום למשפחות באתר. הפעילות כללה סיורים ושלל פעילויות בבוסתן ובבית.
- באחד מימי השישי בחודש דצמבר התקיים שוק חקלאים בבוסתן.
- כחלק מפרויקט "משב תרבות", התקיים באתר בוקר של רוגע, יצירה וחיבור דרך הידיים למלאכות קדומות והיסטוריות בבוסתן.

משב תרבות

מסיק לילדים

מלאכות קדומות

תודה

מועצה לשימור
אתרי מורשת בישראל

2024